T.C.
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PEDASA BULUNTUSU PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ÖZGÜN (ALPDOĞAN) KASAR

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ADNAN DİLER

Temmuz-2010
MUĞLA

T.C.

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PEDASA BULUNTUSU PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

ÖZGÜN (ALPDOĞAN) KASAR

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce
"Yüksek Lisans"
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20.07.2010
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 21.06.2010

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Adnan DİLER

Jüri Üyesi : Doç Dr. Aslı SARAÇOĞLU

Jüri Üyesi : Yard. Doç. Dr. Bekir ÖZER

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Nurgün OKTİK
Temmuz-2010
Muğla

TUTANAK

Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 02.06.2010 tarih ve 488/6 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **25/4** maddesine göre, **Arkeoloji** Anabilim Dalı **Yüksek lisans** öğrencisi **Özgün (ALPDOĞAN) KASAR'ın " Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler"** adlı tezini incelemiş ve aday 21.06.2010 tarihinde saat 11.00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 45 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine oy birliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Adnan DİLER

Üye
Doç. Dr. Aslı SARAÇOĞLU

Üye
Yard. Doç. Dr. Bekir Özer

YEMİN

Yükseklisans tezi olarak sunduğum "Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Özgün (ALPDOĞAN) KASAR

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN — MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR

Soyadı : (ALPDOĞAN) KASAR
Adı : Özgün — Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler

Y. Dil : The Terracotta Figurines Found at Pedasa

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans ● Doktora O Sanatta Yeterlilik O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Üniversitesi

Fakülte : Fen-Edebiyat Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : DİLER, Adnan

Ünvanı : Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe TEZİN SAYFA SAYISI: 127
TEZİN KONUSU (KONULARI) : 1. Pedasa 2. Pişmiş toprak figürin 3. Heykelcik
TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER : 1. Pedasa 2. Pişmiş toprak figürin 3. Pişmiş toprak heykelcik 4. Athena
İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız. 1. Pedasa 2. Terracotta figurine 3. Terracotta statuette 4. Athena
1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum ● 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir O 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir O Yazarın İmzası : Tarih : 20/07/2010

ÖZET

Pedasa antik kenti, Halikarnassos'un iç kısmında, bugün Konacık olarak anılan semtin Gökçeler mevkiinde kurulmuştur. Kent çok yüksek olmayan bir tepe üzerindedir. Göktepe ve Konacık'ın kuzeyinden başlayarak Pedasa ve Torba Limanı'na kadar yapılan yüzey araştırmasında, kentin Halikarnassos Yarımadası'nın güney kıyısından kuzey kıyısına kadar süren geniş bir territoriuma sahip olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, 2001 yılı Pedasa yüzey araştırmasında ve 2007-2008 yılı kazılarında Athena Kutsal Alanı'nda, karakol binasında, yönetici binasında ve Sivriçam Tepesi'ndeki tümülüs mezarda bulunan pişmiş toprak figürinler incelenmiştir. Bu pişmiş toprak eserler arasında kadın ve erkek figürinleri, protomlar, süvari, hayvan figürinleri ve minyatür altar modeli bulunmaktadır.

Yapılan araştırmada, figürinlerin stilistik özellikleri ve bu özellikler ile benzer figürinler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinler ile benzer eserlerin genellikle Halikarnassos, Rhodos başta olmak üzere Adalar ve Kıta Yunanistan buluntuları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinler üzerinde yapılan stilistik inceleme ve benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda ise, figürinlerin Geometrik Dönem ile Hellenistik Dönem arasında geniş bir zaman dilimine tarihlendikleri ortaya çıkmıştır.

SUMMARY

The antique city of Pedasa was established in the inner parts of Halicarnassus, in the region of what is now known as Gökçeler in the district of Konacık. The city is situated on a moderate hill. A field survey of the area starting from the north of Göktepe and Konacık and extending to Pedasa and the Torba Harbor has shown that the city occupied a wide territory that stretched from the southern to the northern coast of the Halicarnassus Peninsula.

In this study, the terracotta figurines which were found in the Sanctuary of Athena, military guard, administrative building and the tumulus tomb on Sivriçam Tepesi (Hill) were examined, that was uncovered Pedasa field survey in 2001 and excavations carried out in 2007-2008. Among these terracotta artifacts, male and female figurines, protomes, horsemen, animal figures and models of miniature altars were found.

The research encompasses an assessment of the stylistic characteristics of the figurines along with a comparison with similar figurines. It has been revealed that the pieces of art that show a resemblance to the terracotta figurines of Pedasa were generally found among the artifacts uncovered in Halicarnassus, the surrounding islands, particularly Rhodes, and in Mainland Greece.

The stylistic assessment of the terracotta figurines found in Pedasa and other similar examples indicated that they could be dated to a wide timeline ranging from the Geometric Period to the Hellenistic Period.

İÇİNDEKİLER

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR …..…iii

LEVHALARIN LİSTESİ .....……....xii

ÖNSÖZ ...……..xiv

I. BÖLÜM: GİRİŞ ……...……1

1.Amaç, Kapsam ve Yöntem ……..…….3

II. BÖLÜM: PEDASA

1. Coğrafi Konum …… 4

2. Antik Kaynaklarda Pedasa ve Lelegler ……...……..4

III. BÖLÜM: PEDASA BULUNTUSU PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLER

1. İNSAN FİGÜRİNLERİ

1.1. KADIN FİGÜRİNLERİ

1.1.1. Başlar ……...8

1.1.2. Gövde Parçaları ……..11

1.2. ERKEK FİGÜRİNLERİ

1.2.1. Baş ……19

1.2.2. Giysili Erkek Figürini Gövde Parçası ……....……....21

2. PROTOMLAR ……25

3. SÜVARİ ……...35

4. HAYVAN FİGÜRİNLERİ

4.1. At Başları ……....……..39

4.2. Kuş Figürini ……..43

5. DİĞER FİGÜRİN PARÇALARI

5.1. El ve Gövde Parçası ……45

5.2. Yüz Parçaları ……47

5.3. Minyatür Altar Modeli (?) Parçası ……...49

IV. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME VE SONUÇ ……...……...52

KATALOG ……61

LEVHALAR

ÖZGEÇMİŞ

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR

Kaynakça listesinde Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından kabul edilen sistem kullanılmıştır.

Bayburtluoğlu 1977	C. Bayburtluoğlu, Erythrai II, Pişmiş Toprak Eserler (Ankara 1977).
Bell 1993	M. Bell, Tanagras and the Idea of Type, BHarvMus 1, 1993, 39-53.
Berges 2006	D. Berges, Knidos. Beiträge zur Geschichte der archaischen Stadt (Rhein 2006).
Blinkenberg 1931	Chr. Blinkenberg, Lindos. Fouilles de l'Acropole 1902-1914. I. Les petits objects (Berlin 1931).
Boardman 1966	J. Boardman, Clay Figures and Figure Vases, içinde: J. Boardman – J. Hayes (der.), Excavations at Tocra 1963-1965. The Archaic Deposits I, BSA Suppl. 4 (Oxford 1966), 151-156.
Boardman 1967	J. Boardman, Excavations in Chios 1952-1955. Greek Emporio (London 1967).
Boardman 2001	J. Boardman, Yunan Heykeli. Arkaik Dönem (İstanbul 2001).
Boehlau 1898	J. Boehlau, Aus ionischen und italischen Nekropolen (Leipzig 1898).
Burn – Higgins 2001	L. Burn – R. Higgins, Catalogue of Greek Terracottas in the British Museum III (London 2001).

Burr Thompson 1966	D. Burr Thompson, The Origin of Tanagras, AJA 70, 1966, 51-63.
Buschor 1934	E. Buschor, Altsamische Standbilder (Berlin 1934).
Camp 1998	J. M. Camp, Horses and Horsemanship in the Athenian Agora (Atina 1998).
Charbonneaux – Martin – Villard 1968	J. Charbonneaux – R. Martin – F. Villard, Gréce Archaïque (Paris 1968).
Chesterman 1974	J. Chesterman, Classical Terracotta Figures (London 1974).
Connelly 1989	J. B. Connelly, Standing Before One's God: Votive Sculpture and the Cypriote Religious Tradition, The BibAr 52, 1989, 210-218.
Chryssanthaki – Nagle 2006	K. Chryssanthaki – Nagle, Les protomés et les protomés-bustes féminines de Macédoine et de Thrace revisitées: l'exemple des protomés-bustes de la maison A de Tragilos, RA 41, 2006, 3-31.
Diler 2003	A. Diler, Damlıboğaz/Hydai ve Leleg Yarımadası Araştırmaları 2001, AST 20, 2003, 11-23.
Diler – Bulut – Özer 2009	A. Diler – H. Bulut – B. Özer, Pedasa Kazı ve Araştırmaları 2007-2008, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü 28, 2009, 29-31.
Diodoros 1947	Diodoros, *Bibliotheke Historike*, Ed. E. Page (London 1947).

Furtwängler 1887	A.Furtwängler, Die Sammlung Sabouroff II: Kunstdenkmäler aus Griechenland (Berlin 1887).
Goldman 1940	H. Goldman, The Acropolis of Halae, Hesperia 9, 1940, 381-514.
Goldman 1950	H. Goldman, The Terracotta Figurines, içinde: H. Goldman (der.) Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, The Hellenistic and Roman Periods I (Princeton 1950), 297-383.
Goldman – Jones 1942	H. Goldman – F. Jones, Terracottas from the Necropolis of Halae, Hesperia 11, 1942, 365-421.
Haynes 1952	D. E. L. Haynes, A Group of East Greek Bronzes, JHS 72, 1952, 74-80.
Herodotos 1991	Herodotos, *Herodot Tarihi,* Çev. M. Ökmen – A. Erhat (İstanbul 1991).
Heuzey 1883	L. Heuzey, Les Figurines antiques de terre cuite du Musée du Louvre (Paris 1883).
Higgins 1954	R. A. Higgins, Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities British Museum I (London 1954).
Higgins 1967	R. A. Higgins, Greek Terracottas (London 1967).
Higgins 1986	R. A. Higgins, Tanagra and the Figurines (Princeton 1986).
Homeros 2002	Homeros, *İlyada*, Çev. A. Erhat – A. Kadir (İstanbul 2002).

Huish 1900	M. B. Huish, Greek Terra-Cotta Statuettes. Their Origin, Evolution and Uses (London 1900).
Hutton 1889	C. A. Hutton, Greek Terracotta Statuettes (New York 1899).
Huysecom 2003	S. Huysecom, Terres Cuites Animales Dans Les Nécropoles Grecques Archaïques et Classiques du Bassin Méditerranéen, Anthropozoologica 38, 2003, 91-103.
Ingen 1939	W. V. Ingen, Figurines from Seleucia on the Tigris (London 1939).
Işık 1980	F. Işık, Die Koroplastik von Theangela in Karien und ihre Beziehungen zu Ostionien, IstMitt Beiheft 21 (Tubingen 1980).
Işık 1990	F. Işık, Frühe Funde aus Theangela und die Gründung der Stadt, IstMitt 40, 1990, 17-36.
Jacopi 1931	G. Jacopi, Esplorazione archeologica di Camiro, Scavi Nelle Necropoli Camiresi 1929-1930, ClRh 4, 1931.
Karageorghis 1995	V. Karageorghis, The Coroplastic Art of Ancient Cyprus IV. The Cypro-Archaic Period Small Male Figurines (Nicosia 1995).
Kekulé 1884	R. Kekulé, Die Terrakotten von Sicilien (Berlin and Stuttgart 1884).
Kleiner 1984	G. Kleiner, Tanagrafiguren. Untersuchungen zur hellenistischen Kunst und Geschichte (Berlin and New

York 1984).

Laumonier 1956 — A. Laumonier, Les Figurines de terre cuite. Délos XXIII (Paris 1956).

Merker 2000 — G. S. Merker, The Sanctuary of Demeter and Kore. Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic and Roman Periods, Corinth 18/4 (New Jersey 2000).

Mollard-Besques 1950 — S. Mollard-Besques, Tanagra (Paris 1950).

Mollard-Besques 1954 — S. Mollard-Besques, Musée National du Louvre, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Tere-Cuite Grecs, Étrusques et Romains I. Époques Préhellénique Géométrique, Archaïque et Classique (Paris 1954).

Mollard-Besques 1963 — S. Mollard-Besques, Les Terres Cuites Grecques (Paris 1963).

Mollard-Besques 1992 — S. Mollard-Besques, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains IV-II. Époques Hellénistique et Romaine Afrique du Nord et Proche-Orient (Paris 1992).

Mrogenda 1996 — U. Mrogenda, Die Terrakottafiguren von Myrina (Frankfurt 1996).

Norris 2000 — M. Norris, Greek Art from Prehistoric to Classical a Resource for Educators (New York 2000).

Paton – Myres 1896 — W. R. Paton – J. L. Myres, Karian Sites and Inscriptions, JHS 16, 1896, 188-271.

Pausanias 1903	Pausanias, *Pausaniae Graeciae Descripti,* Ed. Fr. Spiro (Leipzig 1903).
Payne 1940	H. Payne and Others, Perachora The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia. Architecture, Bronzes and Terracottas (Oxford 1940).
Perrot – Chipiez 1885	G. Perrot – C. Chipiez, History of Art in Phoenicia and Its Dependencies II (London and New York 1885).
Plinius 1947	Plinius, *Naturalis Historia*, Ed: H.L. Jones (London 1947).
Poulsen 1949	V. Poulsen, Catalogue des Terres Cuites Grecques et Romaines (Copenhague 1949).
Radt 1970	W. Radt, Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoche, IstMitt Beiheft 3 (Tübingen 1970).
Richter 1949	G. M. A. Richter, Archaic Greek Art (New York 1949).
Richter 1953	G. M. A. Richter, Handbook of the Greek Collection (New York 1953).
Robinson 1931	D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Part IV: The Terra-cottas of Olynthus Found in 1928 (Baltimore 1931).
Robinson 1933	D. M. Robinson, Part VII: The Terra-Cottas of Olynthus Found in 1931 (Baltimore 1933).
Robinson 1952	D. M. Robinson, Excavations at Olynthus, Part XIV: Terracottas, Lamps and Coins Found in 1934 and 1938

(Baltimore 1952).

Rohde 1968 — E. Rohde, Griechische Terrakotten (Tübingen 1968).

Rostovzeff 1935 — M. I. Rostovzeff, Dura and the Problem of Parthian Art, YaleClSt V, 1935, 157-304.

Saraçoğlu 2005 — A. Saraçoğlu, Grek Dünyasında Ölüler Ülkesi ve Ölümsüz Tanrılar, içinde: M. Şahin – İ. H. Mert (der.), Ramazan Özgan'a Armağan, Festschrift für Ramazan Özgan (İstanbul 2005), 317-333.

Schmidt 1968 — G. Schmidt, Kyprische Bildwerke aus dem Heraion von Samos VII (Bonn 1968).

Smith 1949 — H. W. R. Smith, A Goddess from Lebadeia, Hesperia Suppl. 8, 1949, 353-360.

Stillwell 1952 — A. N. Stillwell, The Potters' Ouarter The Terracottas, Corinth 15/2 (New Jersey 1952).

Strabon 1993 — Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası*, Çev. Prof. Dr. A. Pekman (İstanbul 1993).

Szabó 1994 — M. Szabó, Archaic Terracottas of Boeotia (Roma 1994).

Tavukçu 1999 — A. Y. Tavukçu, Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri (İÖ 1375 – İS 395), Yayınlanmamış Doktora Tezi (Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1999).

Thukydides 1910 — Thukydides, *The Peloponnesian War*, Çev. J. M. Dent – E. P. Dutton (London, New York 1910).

Uhlenbrock 1988 — J. P. Uhlenbrock, The Terracotta Protomai from Gela: A Discussion of Local Style in Archaic Sicily (Roma

1988).

Ure 1934 — P. N. Ure, Aryballoi&Figurines from Rhitsona in Boeotia (Cambridge 1934).

Verhoogen 1956 — V. Verhoogen, Terres cuites grecques aus Musees Royaux d'Art et d'Histoire (Brüssel 1956).

Vitruvius 1998 — Vitruvius, *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. S. Güven (İstanbul 1998).

Walters 1906 — H. B. Walters, The Art of The Greeks (London 1906).

Winter 1903a — F. Winter, Die Antiken Terrakotten III 1. Die Typen der figürlichen Terrakotten I (Berlin and Stuttgart 1903).

Winter 1903b — F. Winter, Die Antiken Terrakotten III 2. Die Typen der figürlichen Terrakotten II (Berlin and Stuttgart 1903).

Webster 1950 — T. B. L. Webster, Greek Terracottas (London 1950).

Young – Young 1955 — J. H. Young – S. H. Young, Terracotta Figurines from Kourion in Cyprus (Philadelphia 1955).

Zahle – Kjeldsen 2004 — J. Zahle – K. Kjeldsen, The Maussolleion at Halikarnassos: reports of the Danish Archaeological Expedition to Bodrum 6 (Copenhagen 2004).

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
Cm.	Santimetre
Fig.	Figür
İÖ	İsa'dan önce
Kat. No.	Katalog numarası
Lev.	Levha
Res.	Resim
Vd.	Ve devamı
Vdd.	Ve devamının devamı

LEVHALARIN LİSTESİ

Levha 1 **:** Harita 1. Pedasa

Levha 2 **:** Harita 2. Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinler ile paralel belli başlı figürinlerin ele geçtiği merkezler

Levha 3 **:** Kat. No 1-2 Poloslu kadın başları

Levha 4 **:** Kat. No. 3 Giysili kadın gövde parçası
Kat. No. 4 Giysili kadın gövdesi

Levha 5 **:** Kat. No. 5 Erkek başı
Kat. No. 6 Giysili erkek gövde parçası

Levha 6 **:** Kat. No. 7 Kadın protomu

Levha 7 **:** Kat. No. 8 Protom parçası
Kat. No. 9 Protom parçası

Levha 8 **:** Kat. No. 10 Süvari
Kat. No. 11 At başı ve boynu

Levha 9 **:** Kat. No. 12 At başı

Levha 10 **:** Kat. No. 13 Kuş

Levha 11 **:** Kat. No. 14 El ve gövde parçası
Kat. No. 15 Yüz parçası
Kat. No. 16 Yüz parçası
Kat. No. 17 Minyatür altar modeli (?) parçası
Kat. No. 18 Minyatür sütun parçası

Levha 12 **:** Resim 1. Oturan kadın figürini
(Blinkenberg 1931, lev. 101 fig. 2203).
Resim 2. Kadın figürini (Higgins 1967, 67 fig. 18).

Levha 13 **:** Resim 3. "Peploslu Athena" giysili kadın figürini gövde parçası
(Merker 2000, lev. 3 fig. C25).
Resim 4. Hydria taşıyan kadın figürini parçası
(Higgins 1954, lev. 91 fig. 697).

Levha 14 **:** Resim 5. Giysili kadın figürini (Winter 1903b, lev. 70 fig. 1).
Resim 6. Giysili kadın gövdesi (Breccia 1930, lev. VII fig. 5).

Levha 15 **:** Resim 7. Erkek başı (Işık 1990, lev. 2 fig. 6-7).
Resim 8. Giysili erkek figürini (Salzmann 1875, lev. XI).
Resim 9. Alabastron (Norris 2000, 79).

Levha 16 **:** Resim 10. Mermer kabartma (Charbonneaux – Martin – Villard 1968, 263 fig. 305).
Resim 11. Giysili kadın figürini baş ve gövde parçası (Blinkenberg 1931, lev. 98 fig. 2154).
Resim 12. Kadın protomu **(**Heuzey 1883, lev. 19 fig. 3).

Levha 17 **:** Resim 13. Protom başı (Robinson 1931, lev. 11 fig. 65).
Resim 14. Protom (Blinkenberg 1931, lev. 148 fig. 3141).

Levha 18 **:** Resim 15-16. Süvari figürini (Higgins 1954, lev. 51 fig. 301)
Resim 17. Quadriga (Verhoogen 1956, lev. IIa).

Levha 19 **:** Resim 18. Pers süvarisi (Rostovzeff 1935, fig. 6).
Resim 19. Pers süvarisi (Sarre 1923, lev. 54 fig.2).

Levha 20 **:** Resim 20. Kuş (Fourrier 1999, fig. 27).
Resim 21. Kuş (Blinkenberg 1931, lev. 78 fig. 1843).

Levha 21 **:** Resim 22. Rölyef (Mrogenda 1996, lev. 3 fig. 99/15).
Resim 23-24. Minyatür altar modeli (Ingen 1939, lev. XXVI fig. 179).

ÖNSÖZ

“Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler” adlı yüksek lisans tez çalışma konumu öneren, bilgileriyle bana yol gösteren ve tez konumu araştırmam için elinden gelen yardımı esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Adnan Diler'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bilgi ve görüşleriyle destek veren Doç. Dr. Gürcan Polat'a, Arkeolog Emel Dereboylu'ya, Arkeolog Elçin Doğan Gürbüzer’e çok teşekkür ederim. Ayrıca destek ve yardımları için Yard. Doç. Dr. Ayşe Oğuz Ünver’e, Öğr. Gör. Güray Ünver'e, Arkeolog Melike Elmas ve Arkelog Aslı Hekimoğlu İren’e teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca sonsuz destek veren ve sabır gösteren eşim M. Kaan Kasar'a, her zaman yardımıma koşan ağabeyim Özgür Alpdoğan'a ve tüm aileme çok teşekkür ederim.

Özgün (Alpdoğan) Kasar

Muğla 2010

I. BÖLÜM: GİRİŞ

Karia Bölgesi'nin en iyi korunmuş Leleg yerleşimlerinden biri olan Pedasa antik kenti, Kar ve Leleg topluluklarının sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yapısını yansıtması açısından önemlidir.

Antik dönem topluluklarına ilgi duyan yabancı birçok araştırmacı ve gezgin, 18. ve 19. yüzyıllardan itibaren Leleg kentlerinin lokalizasyonu için araştırma yapmıştır. Bu araştırmacıların başında Newton, Judeich[1], Paton ve Myres[2] gelmektedir. 20. yüzyılda da aynı bölgedeki araştırmalara Bean[3], Cook[4] ve Radt devam etmiştir.

Radt, 1960'lı yılların sonlarında Halikarnassos Yarımadası'nda, Leleg yerleşimlerini içeren kapsamlı bir yüzey araştırması yapmış ve bu bölgeden pişmiş toprak figürin parçaları bulmuştur. Bu çalışmalarının tümünü kapsayan doktora tezinde, pişmiş toprak figürin parçalarını da alt başlık halinde yayımlamıştır[5].

Bölgede 1999-2006 yılları arasında Muğla Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Adnan Diler'in başkanlığında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında kentin yerleşim alanları, çiftlik evleri ve tarım alanları hakkında önemli bilgiler elde edilmiş, kentin territoriumu içerisinde Akropolisin güney ve güneybatısında sandık mezar ve Leleg tarzı tholos mezarlardan oluşan nekropolis alanları saptanmış ve antik kaynaklarda adı geçen Athena Tapınağı olabilecek alanın yeri tespit edilmiştir[6].

---

[1]W. Judeich, Pedasa, AM 12, 1887, 331-346.

[2]Paton-Myres 1896, 192-195.

[3]G.E. Bean, Halicarnassus Peninsula, BSA 50, 1955, 85-169.

[4]J.M. Cook, The Carian Coast III, BSA 52, 1957, 58-146.

[5]Radt 1970, 265-271.

[6]Diler 2003, 15.

2001 yılı çalışmalarında Athena Tapınağı yakınlarında bir kaçak kazı çukuru tespit edilmiştir[7]. Kaçakçılar tarafından açılmış olan çukur, akropolisin batısında, kent girişi yakınında, Athena Kutsal Alanı'nın bulunduğu bölgededir. 5 m uzunluğunda ve 1 m derinliğinde olan çukurda kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir. Çukurdan atılan toprağın üzerinde ise kadın ve erkek pişmiş toprak figürin parçaları bulunmuştur. Kurtarma kazısının gerçekleştirildiği bir başka alan, Sivriçam Tepesinde, dış tarafından yaklaşık 15 m. çapında olan bir tümülüstür. Tümülüs mezar içerisinde, kaçakçıların dağıtmış olduğu topraktan bir kuş figürini bulunmuştur.

Yüzey araştırmalarının ardından, 2007 yılında kentte arkeolojik kazılara başlanmıştır. Kazının başladığı tarihten itibaren akropolis, Athena Kutsal Alanı, karakol binası ve nekropolis alanlarında gerçekleştirilen çalışmalar, Pedasa'nın önemli bir Leleg kenti olduğunu göstermektedir. Kentin akropolisi, stratejik konumuna uygun olarak çift sıra surla koruma altına alınmıştır[8]. Akropol alanında, megaron planlı, Geç Geometrik Dönemden Orta Bizans Dönemine kadar etkin olarak kullanılan bir yapı kalıntısı tespit edilmiştir. Yönetici Binası sektörü olarak adlandırılan bu alan konut alanları, işlik ve dar sokaklardan oluşmaktadır[9].

2007-2008 yıllarında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucunda, tanrıçanın adının yer aldığı bir yazıt parçası ve aegisi ile betimlenmiş Athena heykeline ait gövde parçası bulunmuş ve tapınağın kesin olarak aşağı kentte konumlandığı tespit edilmiştir[10]. Bununla birlikte Athena Kutsal Alanı, yönetici binası ve karakol binası sektörlerinden çeşitli pişmiş toprak figürinler ele geçmiştir.

Kent, tespit edilen siyasi ve sivil yapıları ile Leleg öncesi ve Leleg sonrası döneme kaynaklık etmektedir. Kentin girişinde kontrol noktası olarak inşa edilmiş karakol binası olarak adlandırılan yapı, İÖ 4. yüzyıla ait kesme, düzgün blokları ile

[7]Diler 2003, 15.

[8]Diler 2003, 15.

[9]Diler – Bulut – Özer 2009, 31.

[10]Diler – Bulut – Özer 2009, 30.

Maussollos Dönemi'nin politikasını yansıtmaktadır[11]. Hellenistik ve Roma Dönemi yerleşimlerinden sonra kentin Bizans Dönemine kadar canlılık gösterdiği görülmektedir.

1. Amaç, Kapsam ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı, Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinlerin stilistik özelliklerinden ve paralel örneklerinden yola çıkarak, figürinleri tarihlendirmek ve Pedasa'da yaşayan halkın sosyal yaşamı, ticari ilişkileri ve inançları hakkında bilgi vermektir.

"Pedasa Buluntusu Pişmiş Toprak Figürinler" adını taşıyan bu çalışma, Halikarnassos Yarımadası, Gökçeler mevkindeki Pedasa antik kenti yüzey araştırmalarında ve 2007-2008 kazı çalışmalarında ortaya çıkartılan pişmiş toprak figürinlerin, arkeolojik açıdan değerlendirilmesini içermektedir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak, araştırma kapsamında incelenen figürinler fotoğraflanmış, niteliksel ve niceliksel özellikleri belirlenmiş ve kategorize edilmiştir. Daha sonra bu kategorilerde doküman incelemesi yapılmış ve çeşitli örnekler seçilmiştir. Bu örnekler ile betimsel analiz yoluna gidilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

[11]A. Diler – B. Özer – Ö. D. Çakmaklı – S. Türklüoğlu, Pedasa 2007, KST 30, 2008, 272.

II. BÖLÜM: PEDASA

1.Coğrafi Konum

Pedasa antik kenti, Halikarnassos'un iç kısmında, denize uzak olmayan bir konumdadır[12]. Kentin bulunduğu alan, bugün Konacık semtinin Gökçeler mevki olarak adlandırılmaktadır. Pedasa halkının, Halikarnassos'un iç kısımlarında oturmasına rağmen, bugün Bitez olarak adlandırılan sahil bölgesiyle olan bağı, onların dışa açılan ticaret kapısı niteliğindedir[13].

Pedasa'nın lokalizasyonu için Judeich tarafından Etrim, Paton ve Myres tarafından Karacahisar önerilmiştir[14]. Ancak Cook ve Radt'ın bölgedeki çalışmaları ve Atina vergi listelerinin yardımı Pedasa'nın kesin konumuna işaret etmiştir.

Kent, çok yüksek olmayan bir tepe üzerinde kurulmuştur. Göktepe ve Konacık'ın kuzeyinden başlayarak Pedasa ve Torba Limanı'na kadar yapılan yüzey araştırmasında, kentin Halikarnassos Yarımadası'nın güney kıyısından kuzey kıyısına kadar süren geniş bir territoriuma sahip olduğu görülmüştür[15]. Bu alan içerisinde geniş tarım terasları, çiftlikler, yerleşim alanları ve mezarlıklar yer almaktadır.

2. Antik Kaynaklarda Pedasa ve Lelegler

Antik yazarlar, Leleg ve Kar toplumlarını birbirleriyle bağlantılı, birbirinin devamı, bütünleşik bir kültür olarak anlatırlar. Herodotos, Karialılar'ın Minos uyruğunda, eskiden Leleg adı altında adalarda oturan bir halk olduklarını ve

---

[12]Herodotos I.175.

[13]A. Diler, Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması-2002, AST 21, 2004, 144.

[14]L. Robert, Rapport Sommaire sur un Premier Voyage en Carie, AJA 39, 1935, 331-340.

[15]Diler 2003, 14.

anakaraya adalardan geldiklerini aktarmaktadır[16]. Aynı zamanda Herodotos, Perslere yenik düşen Miletosluların, topraklarını bölüşenler arasında Karialıların da bulunduğunu ve onların dağların eteklerindeki kentlere yerleştiklerini anlatır[17].

Thukydides, Karialıların adalı bir kavim olduğunu, adalarda korsanlık yaptıklarını, anakaraya Minos tarafından gönderildiklerini ifade etmekte ve Delos'taki Karia mezarlarına değinmektedir[18]. Sicilyalı Diodoros, Karialıların denizci bir kavim olduklarını ve deniz güçlerini kullanarak adaları işgal ettiklerini aktarmaktadır[19].

Strabon, Lelegleri Aineias'a bağlı olan halk ile Kilikialılar arasında yaşayan, Karialılardan bağımsız bir halk olarak anlatmaktadır[20]. Homeros ise Leleglerin Troia'nın güneyinde bulunan Pedasos şehrinde yaşadıklarını ve Troia Savaşı'nda, Karialılarla birlikte Troia lehine savaştıklarını aktarır[21]. Troia savaşının ardından, güneye inen Lelegler, Herodotos'un aktardığı gibi Halikarnassos'un ilerisinde, kıyıdan içerde Pedasa, Pedasis ya da Pedases adında bir kent kurmuşlardır[22]. Herodotos'un, Pedasos Karialılarının iskân ettiklerini söylediği yerle, Strabon'un bahsettiği Troia'nın Satnioeis nehri kıyısındaki toprakları terk eden Leleglerin, güneye inerek yerleştiği topraklar aynıdır.

Herodotos'un aktardığına göre, Pedaseslilerin ya da komşularının başına can sıkıcı bir olay geleceği zaman, oradaki Athena rahibesinin sakalı uzamaktadır ve bu olay üç kez gerçekleşmiştir[23].

---

[16]Herodotos I.171.

[17]Herodotos VI.20.

[18]Thukydides I.8.1-2.

[19]Diodoros V.60, V.84.

[20]Strabon XIII.1.58.

[21]Homeros, *İlyada* X.429, XXI.86.

[22]Herodotos I.175.

[23]Herodotos I.175.

Strabon, Leleglerin Halikarnassoslulara ait toprakların iç kısmında, sekiz kent kurduklarını ve bu halkların zamanla çoğalarak, Karia'da Myndos ve Baryglia'ya kadar toprak sahibi olduklarını anlatır[24]. Plinius, Pedasa'nın haricinde Theangela, Side, Madnasa, Uranium ve Telmessos'u diğer Leleg kentleri arasında sayar[25]. Pausanias, Lelegler'den Karia ırkının bir kolu olarak bahsetmektedir[26]. Strabon, daha sonra Karialılarla birlikte Yunanistan'a sefere giden Leleglerin dağıldığını ve tüm soyun yok olduğunu belirtir[27].

Persler, İÖ 546 yılında Sardeis'i işgal ettikten sonra, Karia'daki kentlere yönelmişlerdir. Komutan Harpagos önderliğinde Karia'ya gönderilen Pers ordusu, Lide Dağı (Kaplan Dağı) önlerinde Pedasalıların direnişiyle karşılaşmıştır[28]. Fakat bir süre sonra Pedasalılar da, Perslere yenik düşmüştür[29]. Ionia ayaklanmasına katılan Karialıları cezalandırmak isteyen Pers ordusu Labranda'da onları bozguna uğratmıştır. Bu yenilginin ardından Karialılar tekrar toparlanıp, savaşa yeniden başlamışlardır. Başlarında Daurises, Amorges ve Sisimek bulunan Pers ordusu, Pedasa yolunda pusuya düşürülmüştür[30].

Persler, satraplık yönetim şekline giren Karia Bölgesi'ne, Mylasalı Hekatomnos sülalesinden Maussollos'u (İÖ 377-353) başa getirmiştir. Maussollos ise, başkenti Mylasa'dan Halikarnassos'a taşımıştır. Başkentin yerinin değiştirilmesinin sebebi Maussollos'un, Halikarnassos'un konumunun ticarete elverişli, doğal bir liman şeklinde olduğunu görmesidir[31]. Maussollos'un gelişme ve

[24]Strabon XIII.1.59.

[25]Plinius V.107.

[26]Pausanias VII.II.8.

[27]Strabon XIII.1.59.

[28]Herodotos I.175; Paton – Myres 1896,194.

[29]Herodotos I.176.

[30]Herodotos V.120.121; Paton – Myres 1896, 194.

[31]Vitruvius 2.8.11.

yenileşme politikalarından ötürü, Myndos ve Syangela dışında kalan altı Leleg kenti Halikarnassos'a bağlanmıştır[32].

[32]Strabon XIII.1.59.

III. BÖLÜM: PEDASA BULUNTUSU PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLER

1. İNSAN FİGÜRİNLERİ

1.1. KADIN FİGÜRİNLERİ (Kat. No. 1-4)

1.1.1. Başlar (Kat. No. 1-2)

Bu bölümde iki figürin incelenecektir. İlk figürin karakol binasından ele geçen ve Kat. No. 1 olarak adlandırılan kadın başıdır. Figürinin polosunun bir bölümü, başı, boynu ve sırtının sağ omuz kısmı korunmuştur. Başının örtülü olduğu anlaşılan figürin, yüksek olmayan bir polos takmaktadır. Örtünün, figürinin alnında halka biçimi oluşturacak şekilde, başın her iki yanından kulakları kapatarak indiği görülmektedir. Yüz uzun ve ince, boyun kısa ve kalın yapılmıştır. Yüz detayları incelendiğinde, aşınmadan dolayı göz, burun ve ağzın korunmadığı görülmektedir. Figürinin arka tarafına bakıldığında, başın üzerinden inen örtünün boyundan sırta kadar devam ettiği ve boyun ile omuzları örttüğü anlaşılmaktadır.

Başörtüsü ve polosun birlikte kullanıldığı figürler ilk olarak İÖ 550'lere doğru Ionia repertuarında karşımıza çıkar[33]. Tanrıça kültleriyle ilişkilendirilen bu figürlerin, elleri dizlerinin üzerinde ve oturur vaziyette tasvir edilmiştir[34]. Erken örnek olarak değerlendirilen bu eserler yüksek polosludur[35]. Pedasa örneğimizin de bu figürinlerde olduğu gibi (poloslu ve başının örtülü olduğu ve örtünün yüzün iki yanından iniş açısı dikkate alınarak yapılan katalog taramaları sonucunda) oturan bir figür olma olasılığı ağırlık kazanmaktadır. Ancak Pedasa örneğinin korunan kısmından anlaşıldığı üzere polos, erken örneklerdeki kadar yüksek değildir. Bu detaylar göz önüne alındığında Pedasa örneğine en yakın eser, Lindos'tan ele geçen poloslu oturan kadın figürinidir[36] (Lev. 12, Res. 1). Bu örnekte figürinin başında, Kat. No. 1'deki figürinimizde olduğu gibi alçak bir polos vardır. Lindos örneğinin başındaki örtü, Pedasa örneğimizde olduğu gibi başın her iki yanından inerek

[33]Mollard-Besques 1963, 50.

[34]Higgins 1954, lev. 38 fig. 225 vd.

[35]Higgins 1954, lev. 13 fig. 70.

[36]Blinkenberg 1931, lev. 101 fig. 2203.

kulakları kapatmakta ve omuzları örtmektedir. Kat. No. 1'deki figürinimizin yüz şekli ve boynu da Lindos örneği ile paralellik göstermektedir. Her iki figürinde de yüz şekli ince ve uzun; boyun ise kısa ve kalındır. Lindos örneğinin bütünü incelendiğinde, figürinin dikdörtgen bir kaidenin üzerindeki, arkalığı görünmeyen, iskemle benzeri bir yerde ve dik vaziyette oturduğu görülmektedir. Polos ve örtünün yanı sıra, ayak bileklerine kadar uzanan bir elbise giymiştir. Omuzlardan vücuda bitişik olarak gelen kollar, dizlerin üzerinde ve avuç içleri dizleri görecek biçimdedir. Figürinin vücut detaylarına bakıldığında, göğüslerinin belli belirsiz işlendiği görülmektedir.

Arkaik Dönem'den itibaren görülen oturur biçimde betimlenmiş kadın figürinleri Tanrıça Kybele ile ilişkilendirilmektedir[37]. Özellikle erken dönemdeki oturan kadın figürinlerinin atribütsüz olması bu figürinlerin tanımlanmasında tartışmalara neden olmuştur. Bazı araştırmacılar bu figürinler için sadece oturan tanrıça kavramını kullanmakla yetinmiştir[38]. Oturan tanrıça figürinleri arasında phiale ile tympanon taşıyan ve aslan ile betimlenmiş eserler ise Tanrıça Kybele olarak yorumlanmaktadır[39].

Kat. No. 1 olarak adlandırılan kadın başının, yukarıda aktarılan özelliklerinden yola çıkarak İÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren işlenmeye başlanan, başı örtülü ve poloslu oturan kadın figürinlerinin geç örneklerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca oturan kadın figürinlerinin Kybele başta olmak üzere bir tanrıçayı temsil etmesine[40] dayanarak ve Mylasa, Iasos ve Halikarnassos kentlerinden ele geçen yazıtların, bu bölgelerde yerel bir tanrıça kültünün varlığına işaret etmesi[41] dolayısıyla Kat. No. 1 olarak adlandırılan örneğin de Kybele ya da yerel bir tanrıça kültünü temsilen üretilmiş olabileceği söylenebilir. Kat. No. 1'deki

[37]Robinson 1931, lev. 36 fig. 355.

[38]Boardman 1966, 152; Tavukçu 1999, 50.

[39]Tavukçu 1999, 50.

[40]Rohde 1968, 14.

[41]M. J. Vermaseren, Corpus Cultus Cybelae Attidisque I. Asia Minor (Leiden 1987), 210 vd.

Pedasa örneğini, Lindos örneği ile paralelliğini esas alarak, Blinkenberg'in[42] Lindos örneğini tarihlendirdiği İÖ 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirmek mümkündür.

Bu bölümde incelenecek olan diğer figürin, Kat. No. 2 olarak adlandırılan poloslu kadın başıdır. Figürinin başı, polosunun bir bölümü, boynu ve sol omzu korunmuştur. Korunan bu kısımda saçların, yarım halka biçiminde alnı çevrelediği ve başın sol tarafından lüle şeklinde omuzdaki giysiye kadar devam ettiği görülmektedir. Sol kulağında halka biçiminde bir küpe işlenmiştir. Figürinin yüzü ince ve uzun, gözleri küçük ve yanlara doğru yatık biçimde işlenmiştir. Kaşları da gözle paralel olarak yanlara doğru yatıktır. Göz kapakları işlenmiştir. Burun yüzle orantılı yapılmış, ağız kısmı ise oldukça aşınmıştır. Boyun ince ve uzun yapılmıştır. Sol omzunda birbirine paralel ve dikey biçimde inen giysi kıvrımları görülmektedir.

Halikarnassos'tan ele geçen, Demeter ve Persephone'ye adandıkları düşünülen ve bir eli göğüs altında gelincik, domuz yavrusu ya da yabani tavşan tutar biçimde tasvir edilmiş, İÖ geç 5. yüzyıla tarihli figürinlerin[43] yüz detayları ve giysi kıvrımları, Pedasa örneği ile paralellik göstermektedir (Lev. 12, Res. 2). İnce bir kaidenin üzerinde ayakta durur biçimde betimlenmiş bu figürinler, Pedasa örneğinde olduğu gibi yüksek olmayan bir polos takmakta ve saçları, alnı yarım halka biçiminde çevreledikten sonra başın her iki yanından, lüle şeklinde omuzlardaki giysiye kadar inmektedir. Bu giysi Halikarnassos buluntusu figürlerde, khiton üzerinde, omuzlardan atılarak bele sarılan ve fazlalık kısmı sol kol üzerinden sarkıtılan bir khimationdur[44]. Pedasa örneğinin korunan sol omzu üzerinde de Halikarnassos örneklerinin omuzuna atılan khimationlarda olduğu gibi birbirine paralel ve dik inen kıvrımlar görülmektedir.

[42]Blinkenberg 1931, 530, 533.

[43]Higgins 1954, lev. 57 fig. 379; Higgins 1967, 66.

[44]Higgins 1967, 67 fig. 18.

Pedasa buluntusuna benzer bir başka örnek, Rhodos buluntusu ayakta duran poloslu kadın figürinidir[45]. Rhodos örneğinde de figürinin başında çok yüksek olmayan bir polos vardır. Figürinin omuzlarına atılmış khimation, Pedasa örneğinde olduğu gibi sol omuzda dikey ve birbirine paralel kıvrımlar biçiminde görülmektedir.

Yukarıda açıklanan örneklerdeki benzerlikler, Kat. No. 2 olarak adlandırılan figürin parçasının omzunda görülen giysi kıvrımlarının bir khimationa ait olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte poloslu olması nedeniyle bir tanrıçaya ait olması muhtemel Pedasa örneğini, Halikarnassos[46] ve Rhodos[47] örneklerini dikkate alarak, İÖ geç 5. yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

1.1.2. Gövde Parçaları (Kat. No. 3-4)

Bu bölümde iki figürin parçası incelenecektir. İlk parça, Kat. No. 3 olarak adlandırılan bir kadın figürinine ait sol omuz-göğüs ve kol bölümüdür. Figürinin korunan bu bölümünde, sol kolun dirseğe kadar olan üst kısmının gövdeye bitişik olduğu görülmektedir. Sol göğüs net olarak seçilmektedir. Giysi kıvrımları, yakada sol omuzdan sağa doğru verev biçiminde, göğüs altında ve kol ile gövdenin birleştiği noktada ise dikey olarak inmektedir.

Figürin parçasının yukarıda aktarılan özellikleri göz önüne alınarak yapılan araştırmada İÖ 5. yüzyıla tarihlenmiş benzer kadın figürin ve heykel örneklerine rastlanmıştır. Bu örneklerde figürler ayakta durmakta ve "Athena'nın peplosu" olarak anılan khiton benzeri bir peplos giymektedir. Peplosun yakası "V" biçimindedir. Giysi kıvrımları ise beldeki kemerin üzerinde hafifçe torbalanacak şekilde yumuşak hatlarla inmektedir.

[45]Winter 1903a, lev. 94 fig. 6.

[46]Higgins 1954, 116.

[47]Winter 1903a, LIII.

Athena'nın peplosu olarak anılan giyside betimlenmiş figürinler, ilk olarak İÖ 5. yüzyılın ortalarında veya üçüncü çeyreğinde üretilmeye başlanmıştır[48]. Bu yüzyılın ortalarında üretilen kemerli peplos betimine sahip figürinlerin giysi kıvrımlarında farklılıklar görülür. Bu örneklerde Peplos kemerin üzerinde torbalanacak biçimde işlenmiş fakat kıvrımlar henüz yumuşamamıştır. Kıvrımlarda katılık görülmektedir. Rhodos ve Korinth buluntuları arasında söz konusu betime sahip İÖ 5. yüzyılın ortasına tarihlendirilen örnekler bulunmaktadır[49]. Higgins, Rhodos'ta ele geçen İÖ 5. yüzyılın ortasına tarihlendirdiği kemerli peplos betimine sahip figürini Rhodos kili ile üretilmiş Attika etkili bir eser olarak tanımlamaktadır[50]. Korinth kentinden ele geçen ve çoğu İÖ 5. ve 4. yüzyıllara tarihlenen kemerli peplos betimli figürinlerin de Attika sanatından etkilenilerek üretildikleri düşünülmektedir[51].

Korinth kentindeki Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçmiş, İÖ geç 5. yüzyıla ait, dört farklı stilde incelenen peploslu figürinlerden, üçüncü grup figürinler arasında, Kat. No. 3'deki figürin parçasına giysi kıvrımları açısından yakın benzerlik gösteren ve Athena'nın peplosu olarak adlandırılan stilde işlenmiş bir örnek bulunmaktadır[52] (Lev. 13, Res. 3). Bu örnekte figürinin iki kolu gövdeye bitişiktir. Peplosun yakası "V" biçiminde işlenmiştir. Giysi kıvrımları yakada ve göğüs altında verev şeritler halinde ve yumuşak hatlarla inmektedir. Vücudun kolla birleştiği alanlarda ise dik inen elbise kıvrımları görülmektedir.

Girit'ten ele geçen benzer işlenişe sahip ve İÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen bir kadın figürini örneği ise, İÖ 5. yüzyılda yapılmış ve giysileri Athena'nın peplosu stilinde olan figürinlerin daha geç bir örneğidir[53]. Bu örneğin, Pedasa örneğinden ve benzer figürinlerden farkı, elbise kıvrımlarının daha sık işlenmesidir.

---

[48]Merker 2000, 32.

[49]Higgins 1954, lev. 38 fig. 223; Merker 2000, lev. 3 fig. C24.

[50]Higgins 1954, 86.

[51]Merker 2000, 32.

[52]Merker 2000, lev. 3 fig. C25.

[53]Higgins 1967, fig. 23C.

İÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen ve Attika[54] (Lev. 13, Res. 4), Lokris[55], Boeotia, Eutresis[56] kutsal alanlarından bulunan hydrophoroslu ayakta duran kadın figürinleri arasında da aynı tip peploslu figürler vardır. Bu figürlerde, sol kol gövdeye bitişikken, sağ kol başın üzerinde duran hydriayı tutar biçimde betimlenmiştir. Başlarının üzerinde hydria taşıyan figürinlerin de Athena'nın peplosunu giydikleri görülmektedir[57].

Pedasa buluntusu, Kat. No 3 olarak adlandırılan figürin parçasına benzer örnekler olan Korinth ve Girit buluntusu figürinlerin, mermer heykeller arasında benzerleri olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Korinth buluntusu pişmiş toprak figürin, İÖ 5. yüzyıla ait Atina Akropolis'inden ele geçmiş mermer heykellerin özellikleri ile paralellik gösterir[58]. Girit buluntusu figürin ise İÖ 5. yüzyılda Pheidias tarafından yapılmış Athena Parthenos heykeli ile benzerlik göstermektedir[59]. Bu heykeller de "Athena'nın peplosu" olarak adlandırılan bir peplos giymektedirler. Ayrıca Korinth Asklepieionu'ndan[60] ele geçen ve İÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen mermer heykeller de Pedasa örneğini ile benzer giysi modeli ve giysi kıvrımına sahiptir.

Bronzdan yapılmış figürinler arasında da Pedasa örneğimizle karşılaştırılabilecek, benzer bir örnek mevcuttur. Elgin Athena[61] olarak isimlendirilen bronzdan yapılmış figürin, Pedasa buluntusu kadın figürin parçasındaki giysi kıvrımlarıyla aynı görünüme sahip, kalın olmayan bir peplos (Athena'nın peplosu) giymiş ve peplosun kıvrımları beldeki kemerin üzerinde hafifçe torbalanmıştır.

---

[54]Winter 1903a, lev. 157 fig. 4; Higgins 1954, lev. 91 fig. 697

[55]Winter 1903a, lev. 158 fig. 9.

[56]H. Goldman, Excavations at Eutresis in Boeotia (Cambridge 1931), 257 fig. 3.

[57]Higgins 1954, 185.

[58]Merker 2000, 34.

[59]Higgins 1967, 60.

[60]C. Roebuck, The Asklepieion and Lerna, Corinth XIV (Princeton 1951), lev. 52 fig.1-2, lev. 53 fig. 2-3.

[61]E. J. Forsdyke, The Elgin Athena, BMQ 8, 1934, 110 vd.; B. Alroth, Greek Gods and Figurines (Uppsala 1989), 31 fig. 12.

Sonuç olarak, Kat. No. 3'deki figürin parçasının kil özelliklerine ve yukarıda aktarılan örneklerle olan yakın benzerliklerine dayanarak, eseri İÖ geç 5. yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

Bu grupta incelenecek ikinci figürinimiz, Kat. No. 4 olarak adlandırılan ayakta duran giysili kadın figürinidir. Eserin, omuz hizasından ayaklarına kadar olan gövde kısmı ve sol kolu korunmuştur. Figür, ağırlığını sol bacağı üzerine vermiş, sağ bacağını ise dizinden hafifçe bükmüştür. Üzerine "V" yakalı ve göğüs altından kuşakla bağlanmış khiton giymektedir. Khiton birbirine paralel, dik inen ve yukarıdan aşağıya doğru derinleşen kıvrımlara sahiptir. Sağ bacağın dizden bükülmüş olduğu, elbisenin transpanlığında görülmektedir. Figürinin sol eli belinde durmakta fakat khimation sol omuzdan atılarak kolun üzerine sarıldığı için eli görülememektedir. Khimationun fazlalık kısımları ise gövdenin solundan aşağıya sarkıtılmıştır. Gövdenin arka tarafı çentikler atılarak bırakılmış, ayrıntısıyla işlenmemiştir. Bununla birlikte figürinin sırtında görülen açıklık ve açıklığın alt kenarının orijinal olması figürinin arkasında hava deliğinin bırakıldığını göstermektedir. Bu özellikler Hellenistik Dönem'de yaygın olarak görülen Tanagra Stili'ndeki figürinlerin özellikleri ile uyuşmaktadır[62].

Tanagra stili pişmiş toprak figürinler, çoğunlukla Boeotia'nın Tanagra kentinden ele geçtikleri için kentin ismi ile anılmışlardır. Winter[63] ve Kleiner'a[64] göre Attika plastik sanatını örnek alarak yapıldığı düşünülen kalıp yapımı bu figürinler, İÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde yeni bir repertuar olarak karşımıza çıkar[65]. Bu repertuardaki figürinlerde çoğunlukla ölümlü kadınlar ve çocuklar tasvir edilmiştir[66].

[62]Winter 1903b, lev. 70 fig. 5.

[63]Winter 1903a, XV.

[64]Kleiner 1984, 133.

[65]Goldman-Jones 1942, 406; Higgins 1986, 118.

[66]Tanagra Stili figürinlerde giyimli kadın ve çocukların yanı sıra Eros ve ephebe figürinleride yapılmıştır.

Hellenistik Dönem sanatçıları Tanagra stili figürinleri farklı varyasyonlarda işlemişler ve günlük hayattaki konuları figürinler üzerine yansıtmışlardır[67]. Tanagra figürinleri arasında en çok işlenen, khiton üzerine khimation giymiş genç kız örnekleridir[68]. Bu örneklerin mimikleri ve duruşları, Arkaik ve Klasik Dönem figürinlerine göre daha gerçekçi ve doğal işlenmiştir. Figürinlerde, khimation belden sarılarak ya da omuzlardan gövdeye çapraz biçimde dolanarak giysi kıvrımlarında katılık yaratılmıştır[69]. Genç kızlar, zarif bir biçimde sarılmış ince khimationun yanı sıra, başlarına geniş kenarlı şapka[70] veya çelenk[71] takar biçimde ya da ellerinde yelpaze[72] tutar biçimde tasvir edilmişlerdir[73].

Gerçekçi görünüşleriyle dikkat çeken Tanagra figürinlerinde beyaz astar ve bu astar üzerine detayları vurgulamak için farklı renklerde boya kullanıldığı bilinmektedir[74]. Korunan figürinlerden anlaşıldığı üzere yüz ve saç detaylarında kırmızı ve tonları, elbiselerde ise genelde mavi renkli boya kullanılmıştır[75].

Erken dönem Tanagra figürinlerinin en karakteristik özellikleri, zikzak biçimli giysi kıvrımları ve figürinin sırt kısmında bırakılan dikdörtgen biçimindeki hava deliğidir[76]. Bu şekildeki hava deliğinin Attika örneklerinden geliştiği

---

[67]Higgins 1986, 120, 122; Bell 1993, 39.

[68]Örnekler arasında grup halinde birbirleri ile konuşurken ya da dans ederken tasvir edilen genç kız figürinleri de vardır. Bu figürinler, alçak plaka biçimli bir kaide üzerinde durmaktadır.

[69]Higgins 1986, 122; Burn-Higgins 2001, lev. 83 fig. 2496, lev. 84 fig. 2504.

[70]Kleiner 1984, lev. 1 fig. 1.

[71]Winter 1903b, lev. 221 fig. 1.

[72]Kleiner 1984, lev. 3 fig. 1.

[73]En yaygın tiplerden biri de yas tutan kadınları temsil ettikleri düşünülen başları ve gövdeleri khimation ile örtülü genelde sağ kol dirsekten bükülerek çeneye doğru uzanmış olan figürinlerdir.

[74]C. Stevenson, Tanagra Statuettes, Bulletin of the Pennsylvania Museum 12, 1914, 19 vd.; Bell 1993, 39.

[75]Furtwängler 1887, lev. CVI; Higgins 1986, 119 vd.; Tanagra Figürinleri üzerinde yapılmış renk analizleri için bkz. L. A. Mau – E. Farrell, A Pigment Analysis of Greek Hellenistic Figurines, BHarvMus 1, 1993, 55-62.

[76]Higgins 1986, 125.

düşünülmektedir[77]. İÖ 5. yüzyılın ortaları boyunca Attika'da üretilen figürinlerin arkasında kare formlu ve daha küçük olarak yapılmış olan pencere açıklığı şeklindeki bu hava deliğinin[78] yaklaşık olarak İÖ 420 yılından itibaren gittikçe genişlediği ve dikdörtgen şeklini aldığı görülmektedir. Burr Thompson'a göre dikdörtgen biçimini alan bu açıklık Attika etkisi ile Boeotia'da İÖ 4. yüzyıl boyunca uygulanmaya devam edilmiştir[79]. Ayrıca hava deliği bırakılan bu figürinlerin arka tarafı işlenmemiştir[80]. İÖ 3. ve 2. yüzyıllarda Tanagra stilinde yapılmış figürinlerde hava delikleri, daha küçük ve genellikle kare formlu yapılmıştır[81].

Yapılan araştırmada Tanagra stilinde yapılmış figürinlerden Kat. No. 4 olarak adlandırılan figürinle yakın benzerlik gösteren çeşitli örneklere rastlanmıştır. Örneğin Metropolitan Müzesi'nde bulunan başı örtülü kadın figürinin de Pedasa örneğimizde olduğu gibi ağırlığını sol bacağı üzerine verdiği ve sağ bacağını dizinden hafifçe büktüğü görülmektedir[82]. Figürinin elbisesinin altından, bükülü olan sağ bacağın seçilebilmesi bir başka dikkat çekici paralelliktir.

Winter'ın kataloğunda ise Kat. No. 4 olarak adlandırılan figürinimizin duruşu ve giysisi ile paralellik gösteren üç örnek bulunmaktadır[83] (Lev. 14, Res. 5). Bu örneklerin üçünde de figürler, göğüs altından kuşakla bağlanmış bir khiton ve sol omuzdan atıldıktan sonra kola dolanan bir khimation ile betimlenmiştir. Duruşları da Kat. No. 4'deki figürinimizde olduğu gibi ağırlık sol bacak üzerine verilmiş ve sağ bacak dizden hafifçe bükülmüş biçimdedir. Bu üç farklı örnekten ikisi sağ ellerinde bir nesne tutarken, üçüncü figür ise sol koluna sardığı khimationu belinin arkasından geçirerek sağ eline dolamıştır.

---

[77]Burr Thompson 1966, 53.

[78]Klasik Dönem geniş ve dikdörtgen formdaki hava delikleri için bkz. Higgins 1986, 102 fig. 117.

[79]Burr Thompson 1966, 53.

[80]D. Burr Thompson, Three Centuries of Hellenistic Terracottas the Second Century B.C., Hesperia 32, 1963, 301-317.

[81]Higgins 1986, 119, 131 fig. 156.

[82]D. Burr Thompson, Three Centuries of Hellenistic Terracottas, Hesperia 21, 1952, lev. 34 fig. 06.1113

[83]Winter 1903b, lev. 70 fig. 1, 5, lev. 71 fig. 2.

Winter'in kataloğunda bulunan ve Berlin'de sergilenen Tanagra stilinde betimlenmiş bir başka figürinin de sırt kısmında eserin yüksek dereceli ısıda pişirilmesi esnasında çatlamaması ve iyi pişmesi için dikdörtgen biçiminde hava deliği bırakılmıştır[84]. Pedasa örneğinin de arka bel hizasından başlayarak sırtına doğru devam eden hava deliğinin alt kenarı korunmuştur.

Kat. No. 4 olarak adlandırılan figürine benzerlik bakımından en yakın örneklerden biri de Larisa'da bulunmuştur[85]. Erken Helenistik Dönem'e tarihlendirilen ve Tanagra stilinde yapılmış olan bu kadın figürini, omuz hizasından dizlerine kadar korunmuştur. Figürinin sol eli Pedasa örneğimizde olduğu gibi belinde durmaktadır. Khitonun üzerinden sol omuzuna attığı khimationunu ise sol koluna sarmıştır. Ayrıca figürinin, Kat No. 4'de olduğu gibi beyaz astar boya ile boyandığı görülmektedir. Pedasa örneği ve Larisa'dan ele geçen Tanagra stili kadın figürininin çok yakın örnekleri İskenderiye'deki Ptolemaios mezarlarında bulunmuştur[86] (Lev. 14, Res. 6). İskenderiye örnekleri de Pedasa buluntusu kadın figürini ile aynı duruş ve aynı giysi işlenişine sahiptir.

Tanagra'dan ele geçen ve Kat. No. 4 örneğimiz ile duruşu ve khimationunun sarılışı bakımından benzer olan bir başka figürinin saçlarında kırmızı-kahve tonlarında boya kullanılmıştır. Ayrıca khitonu mavi, khimationu da kırmızı renge boyanmıştır[87].

Burn ve Higgins'in British Müzesi'ndeki pişmiş toprak figürinleri inceledikleri katalog içerisinde, Tokra'dan bulunmuş bir figürin de Kat. No. 4'deki örneğimiz ile benzerlik göstermektedir[88]. Figürinin sol eli Pedasa örneğinde olduğu

[84]Winter 1903b, lev. 42 fig. 1.

[85]J. Boehlau-K. Schefold, Larisa am Hermos: Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902-1934 Band III: Die Kleinfunde (Berlin 1942), lev. 9 fig. 6.

[86]E. Breccia, Monuments de l'Égypte Gréco-Romaine Publiés par la Sociéte Royale d'Archeologie d'Alexandrie sous les Auspices de sa Majesté Fouad Premier Roi d Égypte (Bergamo 1930), lev. IV fig. 5, lev. VII fig. 5.

[87]Furtwängler 1887, lev. CVI.

[88]Burn-Higgins 2001, lev. 114 fig. 2705.

gibi belinde durmakta ve üzerinde "V" yakalı khiton ile sol omzundan atılarak koluna sarılmış bir khimation görülmektedir. Burn ve Higgins bu tipteki figürinlerin Atina ve Tanagra'dan İskenderiye ve Myrina'ya kadar bulunduğunu ve İÖ geç 4. yüzyıl-İÖ erken 3. yüzyıla tarihlendiklerini aktarmaktadır[89].

Pedasa örneği ile benzer işlenişteki daha geç örneklerden biri Kyrenaika Bölgesi'nden bulunmuştur[90]. Figürin, ağırlığını sol bacağı üzerine vermiş, sağ bacağını dizinden hafifçe bükmüştür. Pedasa örneğinde olduğu gibi figürinin üzerinde "V" yakalı, göğüs altından kuşakla bağlanmış bir khiton ve sol koluna dolanmış bir khimation bulunmaktadır. İÖ. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bu örnekte figürinin yüksekliği azaltılmış ve esere daha hacimli bir görünüm kazandırılmıştır.

Tüm bu örneklerden yola çıkıldığında Kat. No. 4 olarak adlandırılan Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinin Tanagra stilinde yapıldığını söyleyebiliriz. Figürinin sağ kolu korunmadığı için elinde bir nesne tutup tutmadığı belli değildir. Ancak Winter'ın kataloğundaki sağ elinde nesne tutan ve Pedasa örneği ile paralellik gösteren figürinlere baktığımızda, sağ ellerinin, nesneyi tutar biçimde bacağın üzerine doğru bitişik yapıldığı görülmektedir. Kat. No. 4'deki örneğimizde ise gövdenin sağındaki elbise kıvrımları kesintisiz ve düzgün bir biçimde inmekte ve herhangi bir iz görülmemektedir. Bu nedenle Kat. No. 4 örneğinin, Winter'ın kataloğunda yer alan ve khimationu belinin arkasından geçirerek sağ elinde tutan figürine benzer olduğu söylenebilir[91]. Aynı zamanda Kat. No. 4'deki figürinimizin Tanagra'dan[92] ele geçen boyalı örneğe çok benzer olması figürinimizin de orijinal halinin boyalı olabileceğini göstermektedir. Kat. No. 4 örneğimiz ile yakın benzerlik gösteren ve British Müzesi'nde korunmakta olan Tokra buluntusu figürin yaklaşık olarak İÖ geç 4. yüzyıl ile erken 3. yüzyıla tarihlendirmektedir. Pedasa buluntusu

[89]Burn-Higgins 2001, 223.

[90]Mollard-Besques 1992, 47 lev. 18 fig. d.

[91]Winter 1903b, lev. 70 fig. 5.

[92]Furtwängler 1887, lev. CVI.

figürini de benzer örneklerden yola çıkarak İÖ geç 4. yüzyıl ile İÖ erken 3. yüzyıl arası bir tarihe vermek mümkündür.

1.2. ERKEK FİGÜRİNLERİ (Kat. No. 5-6)

1.2.1. Baş (Kat. No. 5)

Araştırma kapsamında incelenen ve Kat. No. 5 olarak adlandırılan el yapımı figürinin yalnızca baş ve boyun kısmı korunmuştur. Başın tepesi yuvarlak, yüz kareye yakındır. Çene hafif yukarı kalkıktır. Saç, kaş ve göz çukurları görülmemektedir. Burun yüze göre yukarda, büyük ve küt bir biçimde yapılmıştır. Ağız oyuntusu işlenmemiştir. Kulaklar aynı hizada değildir. Sol kulak sağ kulağa göre daha aşağıdadır.

Kat. No. 5 olarak adlandırılan figürinin korunmuş olan boynu oldukça uzundur ve bu kısımda gövdeden omuza geçiş görülmemektedir. Pedasa örneği erkek başının boyun kısmının bu şekilde devam etmesi figürinin orijinal halinin, ilkel ve stilize biçimde tasvir edilmiş insan figürinlerine benzer bir işlenişte olduğunu göstermektedir.

Stilize biçimde işlenen figürler, belli bir stile bağlı kalmaksızın, insan betimi biçiminde işlenmiştir[93]. Genellikle elde üretilen bu figürinlerde başlar, sivri, yuvarlak veya dikdörtgen biçiminde yapılmış, burun küt biçimde yüze yerleştirilmiştir. Baş, uzun bir boyundan sonra genellikle silindirik formlu bir gövdeyle birleşmektedir. Figürinin kolları ise stilize ve kısa bir biçimde gövdeye bitişik[94] ya da gövdeden ayrı[95] ve zemine paralel gösterilmiştir. Bacakların belirtilmediği bu figürinlerde, figür düz bir zeminde duracak biçimde altı düzleştirilerek yapılmıştır.

Yapılan araştırmada, Halikarnassos Yarımadası'nda yer alan Theangela antik kentinden ele geçen figürinler ile Kat. No. 5 olarak adlandırılan erkek başı

[93]Payne 1940, 224.

[94]Boardman 1967, lev. 75 fig. 56.

[95]D. Ohly, Frühe Tonfiguren aus dem Heraion von Samos I, AM 65, 1940, lev. 36 fig. 357.

arasında çok yakın benzerlikler olduğu görülmüştür (Lev. 15, Res. 7). Bu eserlerde yüz, Pedasa'da bulunmuş erkek başında olduğu gibi kareye yakın ve boyun uzundur. Burun, Pedasa'dan bulunmuş erkek başında olduğu gibi küt bir biçimdedir. Başların beyaza boyandığı bu örneklerde göz çukurları işlenmemiş; kaşlar, gözler ve saçlar kırmızı boya ile belirtilmiştir[96]. Pedasa örneğindeki gibi iri ve stilize işlenen kulaklara sahip bazı Theangela örneklerinde kulak kenarları kırmızıya boyanmıştır[97].

Boardman[98], Samos buluntuları arasında Ohly tarafından incelenen ve stilize işlenişe sahip figürinler olduğunu ve bu figürinlerin yüzlerinde en dikkat çekici uzvun küt biçimde işlenmiş bir burun olduğunu aktarmaktadır. Boardman'a göre, bu örneklerin kökeni İÖ 8. yüzyılda atılmıştır ve söz konusu Samos örneklerinin konteksti en geç İÖ 7. yüzyılın ilk çeyreğidir.

Pedasa buluntusu erkek başının yakın benzerlerine, Khios'taki Athena Tapınağı'ndan ele geçen figürinler arasında da rastlanmaktadır. İÖ 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ve elde üretilen bu figürinlerde baş, köşeli ve stilizedir[99]. Pedasa buluntusu erkek başıyla stil yoluyla ilişkilendirilen bu örneklerde detaylar boya ile işlenmiştir.

Kat. No. 5 olarak adlandırılan erkek başı, Theangela ve Khios'ta ele geçen figürinler ile aynı özelliktedir. Bu özellikler göz önüne alındığında Kat. No 5'teki erkek başının yüz detaylarının da boya ile işlendiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte, benzer figürinlerden Theangela'dan[100] ele geçen örneklerin Geç Geometrik Dönem ile Erken Dedalik Dönem arasına, Khios buluntusu el yapımı erkek başlarının İÖ 7. yüzyılın ilk yarısına ve Samos buluntusu figürinlerin de en geç İÖ 7. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmesine[101] dayanarak Pedasa buluntusu erkek başını İÖ geç 8. yüzyıl ile İÖ 7. yüzyılın ilk yarısı arasında bir tarihe vermek mümkündür.

[96]Işık 1990, lev. 2 fig. 6-7, lev. 3 fig. 1-2.

[97]Işık 1990, lev. 2 fig. 4-5.

[98]Boardman 1967, 190.

[99]Boardman 1967, lev. 75 fig. 52-53.

[100]Işık 1990, 18, 25.

[101]Boardman 1967, 190.

1.2.2. Giysili Erkek Figürini Gövde Parçası (Kat. No. 6)

Kat. No. 6 olarak adlandırılan eserin sağ kolu ve göğüs üstünden ayaklara kadar olan bölümü korunmuştur. Figürinin ayakta durduğu ve yumru biçimindeki sağ el ile kolun vücuda bitişik vaziyette olduğu görülmektedir. Figür yukarıdan aşağıya doğru daralan bir forma sahiptir ve khiton üzerine khimation giymektedir. Bu khimationun gövdeye sol omuzdan sağ kol altına doğru verev biçiminde açılarak sarıldığı ve fazlalık kısmının yine sol omuzdan tomar halinde, dikey kıvrımlarla dize kadar indiği anlaşılmaktadır.

Pedasa'da bulunmuş olan ve Kat. No. 6 olarak adlandırılan, khiton üzerine khimation giymiş ayakta duran figürin, İÖ 550 yıllarından itibaren yaygın olarak görülmeye başlanan ayakta duran pişmiş toprak figürinler ile aynı özelliklere sahiptir. Bu dönemde ayakta duran insan figürinlerinin birkaç farklı formda olduğu görülmektedir. Bunlardan kadın figürini olarak incelenen bazılarında, khimationun her iki omuzdan birden atılıp bele kadar indiği, figürlerin bir eli ile elbisesini tutarken, diğer eliyle göğüs üzerinde bir kuş tuttuğu görülmektedir. Bu tip figürlerde bazen sağ el elbiseyi tutarken sol el bir kuş tutmakta[102], bazense sol el elbiseyi tutarken sağ el bir kuş tutmaktadır[103]. Bu figürinlere benzer bazı örneklerde ise bir el kol ile birlikte vücuda paralel ve bitişik betimlenirken, diğer el göğüs üzerinde kuş ya da yabani tavşan tutmaktadır[104]. Bu tip figürinlerin genellikle Aphrodite'ye adandığı düşünülmektedir[105].

---

[102]Heuzey 1883, 9 vd., lev. 12 fig. 5; Kekulé 1884, 19 fig. 34; Winter 1903a, 120 fig. 4; Webster 1950, 16 fig. 16b; Richter 1953, lev. 51 fig. a; Higgins 1954, lev. 12 fig. 58; Laumonier 1956, lev. 4 fig. 55-57, 60; Bayburtluoğlu 1977, Kat. No. 17.

[103]Hutton 1899, lev. II; Winter 1903a, 105, fig. 3, 42. fig. 3; Jacopi 1928, fig. 449-450; Higgins 1954, lev. 10 fig. 49; Mollard-Besques 1954, lev. XXV fig. B199; Boardman, sol eli ile kuş tutan figürin örneklerini sağ eli ile kuş tutan örneklerden daha geç bir tarihe vermektedir, bkz. Boardman 1966, 152, lev. 96 fig. 18; Bayburtluoğlu 1977, Kat. No. 19.

[104]Winter 1903a, 42, fig. 4; Webster 1950, fig. 16a-17a, Işık 1980, lev. 3 Kat. No:22.

[105]Perrot-Chipiez 1885, 79.

Diğer bir form ise, İÖ 550'lerden itibaren görülen ve Rhodo-Ionik stil[106] olarak adlandırılan, figürinin her iki kolunun da vücuda bitişik betimlendiği erkek figürinleridir[107]. Delos[108], Rhodos[109] ve Samos[110] adalarından yoğun olarak ele geçen ve Kat. No. 6'daki figürinimizle aynı özelliklere sahip bu örneklerde, figür khiton üzerine khimation giymektedir (Lev. 15, Res. 8). Khiton, diz altından itibaren bacakların arasına toplanmıştır. Khimation ise sol omuzdan atılarak, sağ omuzu açıkta bırakacak şekilde, sağ kolun altından vücuda sarılmaktadır. Khimationun vücuda bu şekilde sarıldıktan sonra gelen fazlalık kısımları, sol omuz üzerinden dize kadar tomar halinde inmektedir[111]. Dikdörtgen bir kaide üzerinde duran bu figürlerin detayları incelendiğinde, yüzün dolgun, gözlerin ise hafif çekik betimlendiği, göz kapaklarının özenle işlendiği ve yüzde Arkaik Dönem özelliği olan hafif bir gülümseme olduğu görülmektedir[112]. Figürinlerin ön tarafındaki düz saçlar başın üzerinde alnı çevreledikten sonra yüzün her iki yanından inerek omuzlarda ikişer lüleye ayrılmakta, başın arka tarafındaki saçlar ise yatay dilimli bir kütle şeklinde sırtın üst kısmına kadar inmektedir[113]. Poulsen, bu işlenişe sahip erkek figürinlerinin, en geç İÖ 6. yüzyılın son çeyreğinde üretilmiş olabileceğini aktarmaktadır[114].

---

[106]Mollard-Besques 1963, 50 vd.

[107]Heuzey 1883, 9 vd., lev. 12 fig. 4; Kekulé 1884, 19 fig. 35; Perrot-Chipiez 1885, 77 vd., fig. 69; Huish 1900, 62 fig. 19; Winter 1903a, 42, fig. 5, 105, fig 2; G. Mendel, Catalogue des Figurines Grecques de Tere Cuite (İstanbul 1908), fig. 11; Blinkenberg 1931, lev. 95 fig. 2103; Poulsen 1949, 7 fig.1; Webster 1950, fig. 17b; Richter 1953, lev. 51 fig. d; Mollard-Besques 1954, lev. XXV fig. B200-B201; Laumonier 1956, lev. 19 fig. 162, 164; Rohde 1968, fig. 5a; C. E. Vafopoulou-Richardson, Ancient Greek Terracottas (Oxford 1981), fig. 6.

[108]Mollard-Besques 1963, 43.

[109]A. Salzmann, Necropole de Camiro (Paris 1875), lev. XI; Blinkenberg 1931, lev. 95 fig. 2103; Mollard-Besques 1954, lev. XXV fig. B200-B201.

[110]Boehlau 1898, 159, lev. XIV fig. 7; U. Sinn, Antike Terrakotten (Kassel 1977), lev. 18 Kat. No. 50.

[111]Pedasa örneğinde de khitonun ve khimationun bu şekilde işlenmiş olması, figürinin her iki kolunun da vücuda bitişik yapılmış olabileceğine işarettir.

[112]Webster 1950, fig. 17b.

[113]Poulsen 1949, 7 fig.1.

[114]Poulsen 1949, 8.

Anadolu'da[115], Erythrai[116] ve Klaros[117] yerleşimlerinde, Atina[118] ve Akragas[119] gibi merkezlerde yapılan kazılarda da İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen ve aynı işlenişle ayakta duran erkek figürinleri bulunmuştur. Ayrıca Iasos'dan[120] ele geçmiş aynı gövde yapısına ve giysi betimine sahip figürinler, benzer örneklerin diğer bir Karia yerleşiminden de bulunmuş olması açısından önemlidir.

Kıta Yunanistan, Adalar ve Batı Anadolu merkezlerinden ele geçen, Doğu-Yunan üretimi oldukları ve Rhodos[121] ya da Samos atölyelerinden çıkarak yayıldıkları düşünülen[122] bu figürinlerin, hem kutsal alanlardan hem de nekropol alanlarından ele geçtikleri görülmektedir. Bu figürinlerin İÖ geç 6. yüzyılda yaygın olarak üretildiğini aktaran Higgins, Kamiros nekropolünden ele geçen ve Pedasa örneği ile benzer özelliklere sahip figürini, bulunduğu mezar kontekstinden dolayı İÖ erken 5. yüzyıla tarihlendirmiştir[123]. Higgins'in eseri bu yüzyıla vermesinin bir diğer nedeni İÖ geç 6. yüzyıl örneklerine göre biraz farklı bir yüz yapısına sahip olması ve yüzünde önceki dönem özelliği hafif gülümseme bulunmamasıdır. Samos'ta da Higgins'in bahsettiği yüz yapısına sahip ve Pedasa örneği ile aynı gövde işlenişinde figürinler ele geçmiştir[124].

---

[115]Webster 1950, 16; Mollard-Besques 1963, 51.

[116]Bayburtluoğlu 1977, Kat. No. 17-19.

[117]J. de la Geniére, Cahiers de Claros I (Paris 1992), lev. III fig. S1-3.

[118]Webster 1950, 16.

[119]Kekulé 1884, fig. 34-35.

[120]M. Landolfi, La stipe votiva del santuario di Zeus, in Studi su Iasos di Caria Bollettino d'arte 31-32, 1985, lev. X fig. c.

[121]Mollard-Besques de İÖ 550 yıllarında Rhodos atölyelerinin en verimli atölyeler olduğunu vurgulamaktadır. Bkz. Mollard-Besques 1963, 50 vd.

[122]Richter 1949, 186.

[123]Bu figürin, İÖ 500 ile İÖ 450 arasına tarihlendirilen lekythos ve kyliks kapları ile birlikte bulunmuştur. Bkz. Higgins 1954, 30, 71, lev. 30 fig. 151.

[124]Boehlau 1898, lev. XIV fig. 7; Buschor 1934, fig. 163.

Pedasa örneği ile aynı betime sahip İÖ erken 5. yüzyıl örneklerinin, İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında görülen benzer betimdeki figürinlerden bazı yönlerle ayrıldığı görülmektedir. İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında üretilen figürinlerin yükseklikleri yaklaşık 24 cm civarında ve figürlerin görünümleri iri betimlenmişken, İÖ. erken 5. yüzyıl örneklerinin yükseklikleri yaklaşık 17 cm ve figürlerin vücut hatları önceki döneme göre daha sade yapılmıştır. Ayrıca, İÖ erken 5. yüzyıl örneklerinin yüzleri önceki yüzyıla göre kareye yakın betimlenmiş ve yüzdeki hafif gülümseme ortadan kalkmıştır.

İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında pişmiş toprak figürinlerin ryton[125] ve alabastron[126] kap formlarında da yapıldığı görülmektedir. Metropolitan Müzesi'nde sergilenen ve İÖ 6. yüzyılın ortasına tarihlendirilen alabastron[127] formundaki bu kaplardan biri Pedasa örneği ve benzerlerinde olduğu gibi khiton üzerine khimation giymiş, iki kolu gövdeye paralel ve bitişik, ayakta duran bir insan şeklinde yapılmıştır (Lev. 15, Res. 9).

Heykeller arasında yapılan incelemede de Kat. No 6'daki figürinimize benzer bir örneğe rastlanmıştır. Samos'tan ele geçmiş ve İÖ 550-540 yıllarına tarihlendirilen giysili kuros[128] Pedasa örneği ve benzerlerinde olduğu gibi khiton üzerine khimation giymiş, iki kolu gövdeye paralel ve bitişik, ayakta duran bir insan formundadır.

Araştırmanın sonucunda Kat. No. 6 olarak adlandırılan figürinin birebir uyuşan örneklerinin, adalar başta olmak üzere Sicilya'ya kadar birçok merkezden ele geçtiği anlaşılmaktadır. Bu örneklerle olan biçimsel eşleşmeden ve örneklerin çoğunluğunun erkek figürini olarak değerlendirilmesinden dolayı Kat. No. 6'daki

[125]Kekulé 1884, fig. 34; C. Alexander, A Recently Acquired Terracotta Statuette, BMetrMus 25, 1930, 242 vdd.; Higgins 1954, lev. 13 fig. 57.

[126]Winter 1903a, 42, fig. 2; Higgins 1954, lev. 12 fig. 62.

[127]Norris 2000, 78-81.

[128]Buschor 1934, 46, fig. 160; Boardman 2001, res. 91 (Samos'tan ele geçen ve olasılıkla erkek olan giysili kuros söz konusu pişmiş toprak figürin tipleri için çok benzer bir betime sahiptir).

figürinimizin de bir erkek figürini olması gerekmektedir. Higgins, Pedasa örneği ile çok benzer gövde yapısında olan bir figürini hem İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen örneklerden farklı yüz yapısında olduğu hem de ele geçtiği mezar kontekstinden dolayı İÖ erken 5. yüzyıla tarihlendirmiştir. Ancak Kat. No. 6'daki örneğin başı korunmadığından yüz yapısına göre bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Bununla birlikte Pedasa örneği ile aynı betime sahip figürinler, İÖ 550-510 yılları arasında değişiklik gösteren zaman aralıklarına tarihlendirilmiştir. Buna dayanarak Kat. No. 6'daki örneğin İÖ 550 ile 510 arasındaki bir zaman aralığında üretilmiş olması mümkündür.

2. PROTOMLAR (Kat. No. 7-9)

Bu bölümde ilk olarak Kat. No. 7'deki kadın figürini incelenecektir. Figürinin başı, boynu, sağ omzu ve sağ göğsün üstü korunmuştur. Eser kırıklar halinde bulunmuş ve daha sonra restore edilmiştir. Figürinin alnının ortasından yüzü üç parçaya ayırmış olan kırık, belirgin biçimde görülmektedir. Ayrıca boynun gövdeyle birleştiği noktada belirgin bir kırık daha bulunmaktadır. Bu kırıkların dışında, stephanenin sol yarısı, sol omzun hemen hemen tamamı ve sağ kulak koparak kaybolmuştur. Figürinin sağ tarafındaki saçlarda ve sağ omzunda aşınmalar görülmektedir.

Figürinin tepesinde, stephanenin olduğu kısma açılmış, 0.3 cm çapında, dikey yönlü bir delik bulunmaktadır. Bu delik, tepeden bakıldığında, başı ortalayacak şekilde, burunla hemen hemen aynı hizadadır. Stephaneden alnın üzerindeki saçlara geçiş çok keskin olmayan verev bir eğimle işlenmiştir. Cepheden bakıldığında ise alnı yarım halka biçiminde çevreleyen saçlar birbirine paralel, sık ve dalgalıdır. Bu saçlar kulakların arkasından geçtikten sonra başın her iki yanından yatay dilimler şeklinde omuzlara kadar inmektedir. Figürinin yüz biçiminin "U" şeklinde ve dolgun olduğu görülmektedir. Alın düz ve dar yapılmıştır. Yüz detaylarında belli belirsiz görülen kaşlar yay biçimindedir. Badem biçimindeki iri gözler kabarık işlenmiş, göz bebekleri ve göz pınarları ise belirtilmemiştir. Kemersiz ve düz bir şekilde inen

burnun geniş verilen kanatları etli değildir ve burun delikleri işlenmemiştir. Burnun ucu ile üst dudak arası dardır. Figürinin dudakları dolgun ve hafif aralık biçimde yapılmış, yapısı ve duruşu itibari ile yüzde "Arkaik " gülümsemeyi hatırlatan hafif bir gülümseme oluşturulmuştur. Çene kısmı ise yuvarlak işlenmiştir. Figürinin sağ kulağı oldukça aşınmış, sol kulağının ise sadece kulak memesi korunmuştur. Baştan gövdeye geçiş, kısa ve kalın bir boyunla yapılmıştır. Sağ göğsün korunan üst kısmında belli belirsiz üç dairesel kıvrım görülmektedir.

Kat. No. 7 olarak adlandırılan eserin form ve stilinden yola çıkılarak üç farklı figürin formu üzerinde araştırma yapılmıştır. Bunlar, üzerlerinde asma deliği bırakılan "protom", "mask" ve "büst" formlarıdır. Bu formlarla ilgili arkeolojik araştırmalar incelendiğinde protom, mask ve büst terimlerinin tanımlanmasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Genel anlamda kabul edilen tanımlamalar Merker'in[129] çalışmasına göre şu şekildedir: Protomlar[130], arkalıksız yapılır ve figürinin baş, boyun ve omuz kısmını kapsamaktadır, kenarları ise figürinin dikey durmasına yardımcı olacak biçimdedir; masklar[131] genellikle yüzün biraz basık yapıldığı arkalıksız formlardır; büstler[132] ise çift kalıptan yapılan ve figürinin alt tarafının zemine oturması için dairesel işlendiği örneklerdir. Bununla birlikte "büst" ve "mask" terimleri kimi zaman bele kadar işlenmiş ve yukarıda belirtilen protom tanımına uyan eserler için de kullanılmıştır[133].

Kat. No. 7 olarak adlandırılan figürinin özellikleri, bu tanımlamalara göre incelendiğinde "protom" formuna uymaktadır. Bu nedenle protomlar hakkında ayrıntılı bir inceleme yapılmış, bu incelemede "büst" ya da "mask" olarak adlandırılan fakat protom tanımına yakınlık gösteren bazı eserler de irdelenmiştir.

---

[129]Merker 2000, 73.

[130]Higgins 1954, lev. 27 fig. 147; Merker 2000, lev. 21 fig. C258-260.

[131]Hutton 1889, lev. 4 fig. B. 479; Merker 2000, lev. 22 fig. C273, lev. 23 fig. C271-272.

[132]Merker 2000, lev. 21 fig. C261.

[133]Mollard-Besques 1950, fig. 24.

Protom formundaki heykelciklerin kökeni incelendiğinde, Mısır veya Fenike lahitleri ile aralarındaki benzerlik dikkat çekmektedir. Bu benzerlik, protom formunun, doğuda yapılmış lahitlerin[134] taklit edilmesiyle ortaya çıktığını düşündürmektedir[135]. Yunan repertuarına İÖ 6. yüzyılın ortalarında, doğu kültürlerinin etkisiyle[136] girmiş olan pişmiş toprak protomlar, aynı yüzyılın ikinci yarısında sevilen formlar arasındadır[137]. İÖ 5. yüzyılda da Yunan dünyasında oldukça popüler[138] olan bu heykelcikler Lindos[139], Delos[140], Olynthos[141], Korinth[142], Perakhora[143], Gela[144], Halai[145], Theangela[146] kentlerinde yapılan kazılarda bulunmuştur.

Pişmiş toprak figürin repertuarına ilk giren protom örneklerinde, kadın betimlemeleri yapılırken yalnızca baş kısmının detayları gösterilmekte, göğüse kadar olan boyun bölümü ise düz işlenmektedir. Stephaneli olarak tasvir edilmiş bu protomlarda, stephane kimi zaman saçın üstünde[147] kimi zamansa saçı tamamıyla kapatan bir başörtüsü üzerinde betimlenmiştir[148]. Stephanenin saç üzerinde

[134]G.E. Markoe, Die Phönizier (Stuttgart 2003), 156.

[135]Huish 1900, 205; Smith 1949, 356 vd.

[136]Walters 1906, 187; Uhlenbrock 1988, 19.

[137]Mollard-Besques 1963, 50.

[138]Chesterman 1974, 38; Chryssanthaki-Nagle 2006, 3.

[139]Jacopi 1928, fig. 446; Blinkenberg 1931, lev. 114 fig. 2447a, lev. 115 fig. 2449, 2451, 2453a, 2453b, 2455a, 2459-2460-2462.

[140]Laumonier 1956, lev. 9 fig. 103, lev. 10 fig. 104-105, lev. 12 fig. 109,111, lev. 113 fig. 112, lev. 14 fig. 114-124.

[141]Robinson 1931, lev. 1-9 fig. 1-54; Robinson 1933, 1-12 fig. 1-88; Robinson 1952, lev. 1-33, fig. 1-68.

[142]Stillwell 1952, lev. 18-19 fig. 6-12.

[143]Payne 1940, lev. 96 fig. 112-117.

[144]Uhlenbrock 1988, lev 1-51 fig. 1-51.

[145]Goldman 1940, fig. 152-157; Goldman-Jones 1942, lev. XVI grup B fig. IV-a-4-6, grup C fig. IV-a-8-9, grup E fig. IV-a-18, grup C ve D fig. IV-a-10-13-14, lev. XVII grup D fig. IV-a16, lev. XVIII grup E fig.-a-17, lev. XIX grup F fig. IV-a-19-20-23, fig. IV-b-3-4.

[146]Işık 1980, lev. 1-2.

[147]Higgins 1954, lev. 26 fig. 140.

[148]Jacopi 1928, fig. 186.

betimlendiği örneklerde alnı yarım halka biçiminde çevreleyen saçlar, çoğunlukla üç sıra halinde birbirine paralel ve dalgalı biçimde işlenmiştir.

İÖ 5. yüzyıldan itibaren, bele kadar işlenen, protom ya da protom-büst[149] olarak tanımlanan örnekler de görülmektedir. Bu örnekler arasında az sayıda erkek figürinleri olmakla birlikte çoğunluğunu yine kadın figürinleri oluşturmaktadır. Giysileriyle birlikte detaylı şekilde işlenen ve kolların da görüldüğü bu protomlar arasında stephaneli olarak betimlenen örneklerin yanı sıra yalnızca başörtülü olarak betimlenmiş kadın figürinleri de görülmektedir. Her iki betimlemede de kısmen görülen saçlar İÖ 6. yüzyıl örneklerine göre daha doğal işlenmiştir.

İÖ 5. yüzyıla ve İÖ erken 4. tarihlendirilen, protom formundaki bazı kadın ve erkek figürinlerinde, eserler elleri göğüs üzerinde tasvir edilmiştir[150]. Bu örneklerde kadınlar bir eliyle elbisesini[151] ya da bir nesneyi[152] tutar biçimde betimlenirken, erkekler[153] bir elinde "yumurta" şeklinde bir cisim, diğer elinde ise kantharos tutar biçimde betimlenmiştir. Bu şekilde betimlenen protomların dinsel bir tören ile ilgili olabileceği[154] ve bir tanrı ya da tanrıçayı temsilen yapıldıkları[155] düşünülmektedir.

Kültle ilişkilendirilen protomlarda, figürinin elinde tuttuğu nesne ya da giysisinde bulunan bir atribüt protomun hangi tanrı ya da tanrıçayla ilişkili olduğuna dair ipucu verebilmektedir. Örneğin elleri göğüs üzerinde ve kantharos tutan erkek figürinleri, Dionyssos ile ilişkilendirilmektedir[156]. Kadın figürinlerinde ise bir eli

[149]Chryssanthaki-Nagle 2006, 13.

[150]Higgins 1954, lev 41 fig. 237, lev. 43 fig. 238, lev 40 fig. 239, lev. 42 fig. 241-242, lev. 116 fig. 842.

[151]D. M. Robinson, The Residential Districts and the Cemeteries at Olynthus, AJA 36, 1932, fig. 15.

[152]Robinson 1931, lev. 11 fig. 63.

[153]Mollard-Besques 1963, lev. 12 fig. 2.

[154]Huish 1900, 205.

[155]Chryssanthaki-Nagle 2006, 25.

[156]Higgins 1986, fig. VII.

göğüs üzerinde güvercin tutan örnekler, Aphrodite[157] ile ilişkilendirilmekte; elbisesini tutanların ise yer altı dünyası ve yer altı tanrılarıyla ilişkili olduğu[158] ve özellikle Demeter ve Persephone'ye sunu olarak bırakıldıkları düşünülmektedir[159]. Tanrıça Athena ile ilişkilendirilen protomlarda ise figürinlerin göğüsleri üzerinde aigis işlenmiştir[160] (Lev. 16, Res. 12).

Gerek göğüse kadar, gerekse bele kadar işlenmiş protomların kullanım biçimleri incelendiğinde, bu protomların figürinin başının tepesindeki delikten ip ya da benzeri bir cisimle dik bir biçimde duvara asılarak[161] kullanıldıkları ve tapınakların duvarlarına asılmakla birlikte, öteki dünya inancının bir göstergesi olarak mezarlara da asıldıkları bilinmektedir[162]. Arkeolojik kazılarda protom ve büstler evlerden de bulunmuştur ve bunların dini bir sembol olarak ya da dekoratif bir eşya olarak evlerin duvarlarına asıldıkları düşünülmektedir[163].

Protomlarla ilgili yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen ve yukarıda açıklanan bilgiler ışığında, Pedasa buluntusu eserin söz konusu örneklerle paralel özellikler taşıdığı görülmüştür. Yapıta cepheden bakıldığında, asma deliğinin bulunduğu kemerli kısmın, kazılarda ele geçmiş diğer protom örneklerinde de olduğu gibi stephane olduğu anlaşılmaktadır. Stephanenin saçın üzerine takıldığı bu protomda iki farklı saç şekli görülmektedir. Saçların stephane ile alın arasında kalan bölümü birbirine paralel, dalgalı ve alın üzerinde yarım halka biçimindedir. Rhodos[164], Delos[165], Olynthos'ta[166] ele geçmiş ve Arkaik Dönem'de yaygın olan protomlarda da saçların bu şekilde ve stilize olduğu görülmektedir. Halai'deki[167]

[157]Chryssanthaki-Nagle 2006, 25.

[158]Huish 1900, 205; Smith 1949, 357.

[159]Walters 1906, 188; Mollard-Besques 1950, 6.

[160]Heuzey 1883, 16, lev. 19 fig. 3.

[161]Chryssanthaki-Nagle 2006, 14.

[162]Huish 1900, 206.

[163]Chryssanthaki-Nagle 2006, 22.

[164]Higgins 1954, lev. 26 fig. 139-141.

[165]Robinson 1931, lev. 1 fig. 1, lev. 2 fig. 2.

[166]Robinson 1933, lev. 1 fig. 1-1A.

[167]Goldman 1940, 464, fig. 156-157.

tapınak alanında bulunmuş Arkaik Dönem özellikleri ile "Ciddi Stil" özellikleri arasında bir geçiş örneği teşkil eden protomda uygulanmış saç şekli de bu şekildedir ve Kat. No. 7 olarak adlandırılan protom ile birebir uyuşmaktadır.

Pişmiş toprak figürinler arasında da buna benzer saç şekline sahip eserlere rastlanmaktadır. Lindos buluntularından yaklaşık olarak İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiş pişmiş toprak kadın figürini bunlardan biridir[168] (Lev. 16, Res. 11). Benzer örneklerden elde edilen verilere dayanarak, Pedasa buluntusu protomda da görülen, alnın üzerinde yarım halka biçimi oluşturacak şekilde, dalgalı ve birbirine paralel işlenen saçların pişmiş toprak figürinlerde İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında uygulandığı söylenebilir.

Bu saç şeklinin, Arkaik Dönem mermer eserler üzerindeki gelişimi de rahatlıkla izlenebilmektedir. İÖ 550-525 yıllarına tarihlendirilmiş Metropolitan Müzesinde sergilenen, mermerden yapılmış mezar stelinin, sfenks biçimindeki başlığı, bu saç şeklinin mermer eserler üzerindeki en güzel örneklerinden biridir[169]. İÖ 540-530 yıllarına tarihli Atina Akropolis'inde ele geçmiş iki kore heykelinde de aynı saç şekli görülmektedir[170].

Pedasa buluntusu protomda görülen ikinci saç şekli, başın iki yanından, omuzlara kadar yatay dilimler halinde inen ve "Dedalik Stil" [171] özelliklerinden biri olan Mısır etkili saçlardır[172]. Bu şekildeki saçlar İÖ 7. yüzyılın ortalarında pişmiş topraktan ve bronzdan yapılmış küçük buluntularda görülmeye başlanır[173]. Peruka tipi saç olarak adlandırılan bu model Mısır ve Arkaik Dönem Yunan heykellerinde

[168]Blinkenberg 1931, 508, lev. 98 fig. 2154.

[169]Richter 1949, fig. 119.

[170]Boardman 2001, fig. 115, 118.

[171]Boardman 2001, 15.

[172]Heuzey 1883, 16, lev. 19 fig. 3.

[173]Boardman 2001, fig. 25, 27.

yaygın olarak görülmektedir[174]. Tenea'da ele geçen ve yaklaşık İÖ 550 yılına tarihlendirilen kurosda bu saç şeklinin bir benzerini görmek mümkündür[175].

Dilimli saç şeklinin, heykellerde İÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren yerini diğer saç şekillerine bıraktığı, pişmiş toprak figürinlerde İÖ 5. yüzyılın ortalarına kadar kullanıldığı görülmektedir[176]. Bu saç şeklinin benzer örneklerine Yunan merkezlerinden ele geçmiş protomlarda da rastlanmaktadır[177]. Tanagra'dan[178] ve Boeotia'dan[179] ele geçen ve Athena'nın tasvir edildiği protomlarda figürinin saçları, Pedasa örneğindeki gibi başın her iki yanından yatay dilimler biçiminde omuzlara kadar inmektedir. Bu protomlar, Pedasa örneğinde olduğu gibi giysilidir ve ayrıca göğüs üzerinde aigis işlenmiştir.

Kat. No. 7 olarak adlandırılan eseri, yüz yapısı bakımından benzer Doğu-Yunan heykelcikleri ile karşılaştırmak mümkündür. İÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen bu figürinlerde, dolgun yüz yapısı ve hafif aralık dudaklar Pedasa buluntusu protom ile paralel özelliklerdir[180]. Mermer örnekler arasında Metropolitan Müzesi'nde sergilenmekte olan ve İÖ 550-525 yıllarına tarihlendirilmiş sfenks başlık, saç şekli ile olduğu kadar yüz biçimi ile de Pedasa örneği ile paralellik göstermektedir[181]. Her iki eserde de yüzün etli ve dolgun yapısı ve dudakların hafif aralık bırakılması ile ifadeye katılan gülümseme ilgi çekicidir.

---

[174]Robinson 1952, 76-77; M. D. Whitney, Egypt, Samos, and the Archaic Style in Greek Sculpture, JEA 67, 1981, 61-81; Boardman 2001, 16.

[175]Richter 1949, fig. 140-141.

[176]Higgins 1954, lev. 146 fig. 1066.

[177]Robinson 1933, lev. 9 fig. 36-37; Payne 1940, lev. 96 fig. 115; Stillwell 1952, lev. 18 fig. XII,10-XII,14; Robinson 1952, lev. 6 fig. 7, lev. 7 fig. 11, lev. 9 fig. 17.

[178]Winter 1903a, 246 fig. 2.

[179]Heuzey 1883, lev. 19 fig. 3

[180]Verhoogen 1956, 5 fig. 1; Chesterman 1974, 33 fig. 18-19.

[181]Richter 1949, fig. 119.

Atina Akropolisi'nden ele geçen eserler arasında flüt çalan bir erkek figürü ile üç kadın dansçı ve bir çocuğun tasvir edildiği bir adak kabartması[182] bulunmaktadır (Lev. 16, Res. 10). Bu kabartmada işlenen kadın figürlerinden biri, Kat. No. 7'nin betimi ile paraleldir. İÖ geç 6. yüzyıla tarihlendirilen bu kabartmada, sol başta flüt çalan erkek Hermes, dans eden üç genç Kekrops'un kızları Aglauros, Herse ve Pandrosos, sağ baştaki erkek çocuğu ise Erikhthonios olarak yorumlanmaktadır[183]. Mitolojiye göre[184], Erikthonios Tanrı Hephaistos'tan doğmuştur ve toprak ananın döllenmesiyle dünyaya gelmiştir. Tanrıça Athena dünyaya gelen bu çocuğu, iki yılanın bulunduğu bir sepet içine koymuş ve sepeti açmamalarını söyleyerek Kekrops'un kızlarına emanet etmiştir. Ancak kızlar meraklarına yenik düşerek sepeti açmıştır. Bundan sonra kızlar sepetin içinde yılanlarla sarılı bir bebek görünce korkarak kendilerini Atina Akropolisi'nden atmıştır. Bu olaydan sonra Kral Kekrops Erikhthonios'a Atina krallığını vermiştir. Atina Akropolisi'nden ele geçen bu kabartmada kadınlar cepheden tasvir edilmiştir. Özellikle sol başta bulunan kadın, Pedasa örneği ile birebir aynı betimlenmiştir. Söz konusu kadının saçları, stephaneyle alın arasında paralel ve dalgalı olarak; başın iki yanında ise yatay dilimler şeklinde işlenmiştir. Yüz, yuvarlak ve dolgundur. Gözleri oldukça iri, göz kapakları ve göz pınarları belirtilmemiştir. Adak kabartmasındaki kadınların yüzlerinde de dönem özelliği olarak "Arkaik" gülümsemenin izleri görülmektedir.

Tüm bu araştırma ve incelemeler sonucunda, Kat. No. 7 olarak adlandırılan Pedasa örneğinin protom formunda olduğu ve başının üzerindeki delikten ip ya da benzeri bir cisimle asıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca figürinin sağ göğüs üzerinde görülen ve giysiye ait olabilecek dairesel kıvrımlar, figürinin gövdesinin bele kadar devam eden ve protom-büst olarak tanımlanan bir eser olabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte eserin, Arkaik Dönem'deki alışılagelmiş protom örneklerinden farklı olarak ünik özellikler taşıdığı söylenebilir. Eserde, Dedalik

[182]Sol baştaki dans eden kadının saç ve yüz detayları incelendiğinde Pedasa örneği protom ile çok benzer dönem özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Bkz. Charbonneaux – Martin -Villard 1968, 263 fig. 305.

[183]H. Lechat, Hermès et les Charites, BCH 13, 1889, 467-476.

[184]A. Erhat, Mitoloji Sözlüğü (İstanbul 1972), 17, 130, 216.

stilde görmeye alışık olduğumuz, başın iki yanından inen dilimli saç yapısı ile alın üzerinde işlenen birbirine paralel dalgalı saç formları bir arada kullanılmıştır. Dedalik saç stili, pişmiş toprak figürinlerde İÖ 5. yüzyılın ortalarına kadar devam etmektedir. Ancak Pedasa buluntusu protom, sahip olduğu dolgun yüz yapısı ve yüzündeki hafif gülümseme ile İÖ 6. yüzyılın ortası ve İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısı içerisine ait özellikler taşımaktadır. Ayrıca protomdaki iki farklı saç şeklinin de İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında pişmiş toprak figürinlerde ve mermer eserlerde uygulandığı görülmektedir[185]. Bu nedenle Kat. No. 7 olarak adlandırılan protomu stilistik özelliklerine dayanarak İÖ 6. ortalarına tarihlendirmek mümkündür. Ayrıca özenle işlenişi ve Athena Kutsal Alanı'nda bulunmuş olmasına dayanarak eserin bir kült heykelciği olduğu da söylenebilir[186].

Bu bölümde incelenen diğer bir eser Kat. No. 8 olarak adlandırılan, üç parça kırık halinde bulunmuş ve daha sonra restore edilmiş figürin parçasıdır. Bu parçanın yapısı ve işlenişi, figürinin tamamının bir protom olduğuna dair ipuçları vermektedir. Bu şekilde bakıldığında eserin korunan kısmında protomlarda görülen stephanenin sol başlangıç kısmı, sol kulak ve saçın bir bölümü görülmektedir. Bu bölümdeki stephane köşeli bir yapıdadır, saç şekli ise sol kulağın üzerine kadar inen, parça parça saç kütlelerinden oluşan, dalgalı bir bukle biçimindedir. Kulak ise protomların çoğunda görüldüğü gibi cepheden işlenmiştir[187].

Pedasa buluntusu protomun korunan kısmından yola çıkılarak yapılan araştırmada, Olynthos'ta[188] ele geçen bir protomun stephanesiyle benzerlikler olduğu görülmüştür (Lev. 17, Res. 13). Bu protomun stephanesi de Pedasa örneğinde olduğu gibi köşeli bir yapıdadır.

Saç stili açısından yapılan araştırmada ise İÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren Doğu-Yunan repertuarında yaygın olarak üretilen protomların genel anlamda

[185]Payne 1940, lev. 96 fig. 115; Charbonneaux- Martin-Villard 1968, 263 fig. 305.

[186]Prof. Dr. Adnan Diler tarafından Pedasa Athena Kutsal Alanı'ndan ele geçen Kat. No. 7'deki kadın protomu, Tanrıça Athena'nın kült heykelciği olarak yorumlanmaktadır.

[187]Winter 1903a, lev. 243 fig. 4; Robinson 1933, lev. 4 fig. 12; Higgins 1954, lev. 28 fig. 146.

[188]Robinson 1931, lev. 11 fig. 65.

iki şekilde işlendiği görülmüştür. Bu protomlardan bazılarında saçlar başörtüsünün önünde kalan açıklıktan görünecek şekilde, bazılarında ise başörtüsü olmadan alın ile stephane arasında işlenmiştir. Alın ile stephane arasında işlenmiş saçlar, stephanenin altından kulaklara kadar devam eden, birbirine paralel üç sıra halinde, dalgalı biçimde betimlenmiştir. İÖ 5. yüzyıldan itibaren uygulanan saç şekilleri farklılaşmış ve doğala daha yakın hale gelmiştir[189].

Kat. No. 8 olarak adlandırılan Pedasa örneğinin saç şekli, İÖ 5. yüzyıldan itibaren uygulanmaya başlanan ve önceki yüzyıl örneklerine göre daha doğal ve farklı işlenmiş bir yapıya sahiptir. Bu saç şekli, İÖ erken 5. yüzyıla tarihlenen Olynthos[190] örnekleri ile paralellik gösterir. Bu örnekler Higgins tarafından İÖ geç 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir[191]. Buna dayanarak küçük bir parça olarak korunmuş Pedasa örneğini de İÖ 5. yüzyıl içine tarihlendirmek mümkündür.

Bu grupta incelenecek son eser, Kat. No. 9 olarak adlandırılan ve korunan kısmından bir protoma ait olduğu anlaşılan figürin parçasıdır. Beline kadar işlendiği görülen figürinin, sağ omuz kısmı ile dirsekten bükülü olduğu anlaşılan sağ kolu korunmuştur. Ayrıca protomun kenarı, omuzdan başlayarak kolu ve dirseği içine alan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır.

Yapılan araştırmada, Kat. No. 9 olarak adlandırılan protom parçasının, elleri göğüs üzerinde duran protomlar ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu protomların başında genellikle bir örtü bulunmaktadır[192] (Lev. 17, Res. 14). Bu örtü saçın ön tarafını ve kolları açıkta bırakacak biçimde omuzların üzerinden dökülerek bele kadar inmektedir. Pedasa örneğinde de korunan kısımda görülen ve kolun etrafında çerçeve gibi algılanan kısmın, figürinin başındaki örtünün devamı olması mümkündür.

[189]Higgins 1954, lev. 41 fig. 237, lev. 43 fig. 238.

[190]Robinson 1931, 18 vd., 23 vd.

[191]Higgins 1954, lev. 147 fig 1071.

[192]Winter 1903a, lev. 249 fig. 3; Blinkenberg 1931, lev. 146 fig. 3110, lev. 147 fig. 3119, lev. 148 fig. 3141; Chryssanthaki-Nagle 2006, 8 fig. 4-5.

Elleri göğüs üzerinde ve poloslu olarak betimlenmiş protomlar da Pedasa örneği ile benzerlik göstermektedir[193]. Bu örneklerde örtünün yerini polos almıştır ve figürinin etrafında Pedasa örneğinin korunan kısmında da görülen çerçeve benzeri bir alan bulunmaktadır. Poloslu protomlarda işlenen çerçeve, polosun üzeri hariç üç tarafı sınırlandırmakta ve figürini panel içersinde gibi yansıtmaktadır.

Söz konusu örneklerden yola çıkarak, Pedasa örneğinin, başında bir örtü ya da polos olan ve sağ kolu dirsekten bükülü bir biçimde iken, elleri göğüs üzerinde ya da göğüs altında betimlenmiş bir protom olduğunu söyleyebiliriz. Pedasa örneği ile benzerlik gösteren protomlar[194], İÖ 5. yüzyıl içersine ya da İÖ erken 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Fakat Kat. No. 9'daki protom parçası detaylar hakkında yeterli bilgi vermediğinden, eseri tarihlendirmek mümkün değildir.

3. SÜVARİ (Kat. No. 10)

Bir erkek figürinine ait olan Kat. No. 10'daki eserde başın tamamı, sağ kolun bir kısmı ve kalçayla birlikte gövdesi korunmuştur. Sol kol tamamen koparak kaybolmuştur. Figürinde başın tepesi yuvarlak yapılmış ve yüz hafifçe yukarı bakar biçimde betimlenmiştir. Yüz detayları incelediğinde, figürinin burnunun geniş ve küt bir biçimde işlendiği görülmektedir. Çenesi ise uzun ve öne doğru çıkıntılı betimlenmiştir. Korunan sağ kol yana ve yukarıya doğru işlenmiştir. Dimdik inen gövdenin kalça kısmında hafif bir çıkıntı gözlenmektedir. Bu çıkıntının altı ise koparak kaybolmuştur. Kat. No. 10 olarak adlandırılan figürinin korunan kısmının şekilsel özelliklerinden yola çıkılarak yapılan araştırmada, bu parçanın süvari figürinleri ile paralellik gösterdiği anlaşılmıştır.

İÖ 7. ve İÖ 6. yüzyılda yaygın olarak görülen ve yüksek sosyal statünün[195] bir ifadesi olarak hem kutsal alanlara hem de mezarlara ve adak çukurlarına bırakılan

[193]Kekulé 1884, 29 fig. 67; Winter 1903a, lev. 251 fig. 1-2.

[194]Blinkenberg 1931, 728, 732.

[195]Camp 1998, 10.

süvari figürinlerinin Kat. No 10 ile benzer yönleri olan örnekleri Boeotia[196], Samos[197], Lindos[198], Halikarnassos[199], Tarsus[200], Kourion[201], Rhitsona[202], Knidos ve Vroulia'da[203] bulunmuştur. Bu örnekler incelendiğinde, farklı formlara sahip oldukları görülmektedir. Formlar arasında ilk göze çarpan, bazı örneklerin gövdelerinin bele kadar yapılıp ayakların işlenmemesidir[204]. Bu süvarilerde gövde, dik bir biçimde inerek atın üstüne eklenmiştir[205].

Söz konusu süvarilerde kolların duruşu genel olarak atı yelesinden tutar[206] biçimde ya da bir kol yanda ve kalkanlı, diğer kol ise Pedasa örneğinde de olduğu gibi yana ve yukarı kalkmış biçimdedir. Yüzleri oldukça ilkel işlenmiş bu figürinlerden bazılarında başın tepesi sivri iken bazılarında yuvarlak betimlenmiştir. Bu betimlemelerde başı sivri olan süvarilerin miğferli olduğu düşünülmektedir[207].

Halikarnassos Yarımadası'nda ele geçen ve içlerinde Kat. No. 10 ile parallellik gösteren süvari figürinlerinin de olduğu örnekleri Radt, Kıbrıs örnekleri ile karşılaştırmalı olarak incelemiş ve bu figürinlerin bir kısmının kil yapısı bakımından Kıbrıs örnekleri ile benzediğini tespit etmiştir[208]. Kıbrıs üretimi

[196]Higgins 1954, lev. 105 fig. 782-786; Szabó 1994, fig. 17.

[197]Schmidt 1968, lev. 4.

[198]Blinkenberg 1931, lev. 86 fig. 1941.

[199]Radt 1970, lev. 44 fig. 1-3.

[200]H. Goldman, Excavations at Gözlü Kule, Tarsus III (Princeton 1963), lev. 8 fig. 76-77.

[201]Young – Young 1955, 54-183.

[202]Ure 1934, lev. XV-XVI.

[203]Knidos ve Vroulia buluntusu süvari figürinleri için bkz. Radt 1970, 269 dipnot 10-11.

[204]Holmberg, Attika ve Boeotia figürinleri arasında süvarinin bacaklarının işlenmemiş olmasını İÖ 6. yüzyılın ortasına ait bir özellik olarak nitelendirmektedir. Bkz. E. Holmberg, Attic and Boeotian figurines and a Melian relief, içinde: P. Armandry (Der.), Collection Hélène Stathatos III. Objets Antiques et Byzantins (Strasbourg 1963), 110.

[205]Bu örneklerin Geometrik Dönem'deki çan biçimli idollerden etkilendikleri düşünülmektedir. Bkz. Chesterman 1974, 35.

[206]Ure 1934 lev. XV fig. 51.310.

[207]Radt 1970, 270 fig. 1-6; Zahle-Kjeldsen 2004, 160.

[208]Radt 1970, 269.

süvarilerin başka merkezlere dağıldığını vurgulayan ve Halikarnassos ile ticari ilişkileri göz önünde bulundurarak, yarımadadan ele geçen süvari figürinlerinin bir kısmının Kıbrıs ithali olduğundan şüphelenen Radt, Newton'un 1857 yılında Maussolleion'un mezar odasında yapmış olduğu kazıda ele geçen süvari figürinlerini ise, Halikarnassos Yarımadası üretimi olarak değerlenmiştir[209].

Newton'un bulduğu ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen[210] söz konusu süvari figürinlerinden biri incelendiğinde, Pedasa örneği ile birebir benzediği görülmektedir[211] (Lev. 18, Res. 15-16). Bu figürinin düz bir biçimde inen gövdesi Pedasa örneğinde olduğu gibi bele kadar yapılmış ve bu şekilde atın üzerine oturtulmuştur. Hafifçe yukarı bakan yüzde burun küt, çene ise sivri işlenmiştir. Süvarinin sağ kolu Pedasa örneğinin korunan sağ kolunda olduğu gibi yana ve yukarı doğru betimlenmiştir. Sol kolunda ise bir kalkanın betimlendiği görülmektedir. Figürinin kil rengi ise Pedasa örneğinde olduğu gibi turuncudur[212].

Radt, Bodrum Müzesi'ne satınalma yolu ile gelen üç süvari figürinini de incelemiştir. Bu süvarilerden biri[213], Maussolleion buluntusu ve Pedasa buluntusu süvaride olduğu gibi sağ elini yukarı kaldırmıştır ve her iki süvarinin elinde kalkan tuttuğu görülmektedir. Radt, Bodrum Müzesi'ndeki söz konusu süvarinin havadaki sağ elinde mızrak tuttuğunu aktarmakta ve hem mızrak hem de kalkan taşıması nedeniyle süvarinin savaşçı özellikte betimlendiğini düşünmektedir[214].

Süvari tasvirleri içerisinde önemli bir yoğunluğa sahip Boeotia buluntusu eserler arasında da Pedasa örneği ile paralellik gösteren örnekler bulunmaktadır. Bu

[209]Higgins 1954, 102; Radt 1970, 265 vd.

[210]Higgins 1954, 103.

[211]Higgins 1954, lev. 51 fig. 301. Higgins 302-319 numaralı figürinlerinde 301 numaralı figürinin benzeri olduğunu ve bunlardan 312-318 numaralı olan figürinlerin Biliotti'nin araştırmalarında bulunan figürinlerden oluştuğunu aktarmaktadır. Bkz. Higgins 1954, 102 dipnot 2.

[212]Higgins 1954, 103 fig. 301.

[213]Radt 1970, lev 44 fig. 2.

[214]Radt 1970, 270.

örneklerden biri Pedasa örneği ile benzer bir yüz şekline sahiptir[215]. Boeotia buluntusu bu süvarinin de burnu küt, çenesi sivri yapılmıştır. Sivri yapıdaki bu çene, sakal profili olarak tanımlanmıştır[216]. Atina kentauros grubu ile paralel olan[217] ve siyah firnisli yapılmış Boeotia buluntusu bu süvari figürini de İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[218].

İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiş ve bronzdan yapılmış Doğu-Yunan çiftçi figürinleri[219] arasında da Pedasa örneğine benzer betimlemeler göze çarpmaktadır. Bu süvarilerde de Pedasa örneğinde olduğu gibi sivri çene yapısı görülmektedir ve bu yapı Boeotia buluntusu süvaride olduğu gibi sakal tasviri olarak nitelendirilmiştir[220].

Tüm bu benzerlikler Kat. No. 10 olarak adlandırılan figürin parçasının bir süvariye ait olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Pedasa buluntusu figürinin paralel örneklerde olduğu gibi sağ elinde bir mızrak, sol elinde de bir kalkan tutar biçimde gövde altına kadar işlenerek atın üzerine oturtulmuş olması mümkündür. Pedasa buluntusu figürine en yakın süvari örneği Maussolleion'un mezar odasından ele geçen ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiş olan eserdir. Söz konusu süvari figürininden yola çıkarak Pedasa örneğini de İÖ 6. yüzyıl içine tarihlendirmek mümkündür.

[215]Szabó 1994, fig. 17.

[216]Szabó 1994, 33.

[217]Szabó 1994, 33 fig. 11.

[218]Szabó 1994, 34.

[219]Haynes 1952, fig. 1-2.

[220]Haynes 1952, 74.

4. HAYVAN FİGÜRİNLERİ (Kat. No. 11-13)

4.1. At Başları (Kat. No. 11-12)

Bu grupta, Pedasa Athena Kutsal Alanı'nda ele geçen iki eser incelenecektir. Birinci eser, Kat. No. 11 olarak adlandırılan ve başı ile boynunun bir kısmı korunan at baş ve boyun parçasıdır. Atın başının uç kısmı koparak kaybolmuştur, korunan kısmı ise silindirik formdadır. Figürinin yüz detayları ve kulakları belirtilmemiştir. Profilden bakıldığında alnın üstünde stilize biçimde üçgenimsi bir formda dik ve sivri betimlenen yele, atın korunan boynunun üstünden daralarak devam etmektedir. Cepheden bakıldığında ise alnın üstündeki stilize yelenin, küt ve iki ucu aşağı bakan bir at nalına benzer formda olduğu görülmektedir. Araştırmaya yön veren bu özellikler ve figürinin duruşu, eserin süvari figürinine ait olabilecek bir at başı olduğunu göstermektedir.

At figürinleri, İÖ 8. yüzyıldan Roma Dönemi'ne kadar, tanrı ya da tanrıçalara adak eşyası olarak bırakılmıştır[221]. Antik çağda savaşlarda, ulaşımda, oyunlarda kullanılan ve sosyal yaşamın önemli bir parçası olan atlar, sahibi oldukları kişiler için zenginliğin ve prestijin sembolü olmuştur[222]. Bu nedenle kutsal alanlara sunu olarak bırakılan at figürinleri yüksek tabakadan bir sınıfın adak eşyası olarak açıklanmaktadır[223].

Antik çağda, Tanrıça Athena için yapılan at ve süvari sunularının başlıca nedeni, Tanrıçanın ehlileştirilmiş atların koruyucusu kabul edilmesidir[224]. Bu atlar aristokrat sınıf tarafından yetiştirilen ve savaşlara katılan hippios atlarıdır[225].

---

[221]Camp 1998, 21.

[222]Camp 1998, 3, 10, 21.

[223]Camp 1998, 10.

[224]R. Hunter, Writing the God: Form and Meaning in Callimachus, Hymn to Athena, MatTestiCl 29, 1992, 9-34.

[225]Tanrıçanın epitheti atların korucusu anlamında Athena Hippia'dır. Bkz. Camp 1998, 6.

Atların cenaze törenlerinin önde gelen hayvanları olduğu bilinmekte ve yapılan kazılarda, at figürinlerinin mezarlardan da ele geçtiği görülmektedir[226]. Mezarlardan ele geçen at ve süravi figürinleri ölünün kahramanlaştırılması ve kahraman kültü ile ilişkilendirilmektedir[227]. Özellikle Boeotia'daki Rhitsona Nekropolü'nde yapılan kazıda yoğun miktarda at ve süvari figürini ele geçmiştir. Bu nekropol alanından ele geçen buluntular arasında Pedasa örneği ile benzer süvari ve at figürinleri bulunmaktadır[228]. Pedasa örneğinde olduğu gibi yüz detayları işlenmemiş, silindirik baş yapısına ve benzer bir yeleye sahip bu figürinlerin farkı atın gövdesinin bantlar biçiminde firnisle boyanmasıdır. Rhitsona Nekropolü'nden ele geçen ve Pedasa örneği ile paralel süvari figürinleri İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir[229].

Tanagra'dan ele geçen, yan yana ve sıralı olarak betimlenen üç at figürini de Pedasa örneği ile paralel özellikler göstermektedir[230]. Bu atların başları Pedasa örneğinde olduğu gibi silindirik formdadır. Yelelerin ise profilden bakıldığında başın üstünde dik ve sivri işlendiği görülmektedir. Szabó, Tanagra buluntusu eseri, Attika quadrigası atlar ile karşılaştırırarak, İÖ 7. yüzyılın ortasına ya da ortasından biraz daha geç bir tarihe vermiştir[231]. Verhoogen ise benzer at figürinlerini İÖ 7. ve 6. yüzyıllara tarihlendirmiştir[232] (Lev. 18, Res. 17).

Newton'un, Maussolleion'un mezar odasından bulduğu figürinler arasında, eserdeki erkek figürininin Kat. No. 10'daki örnek ile çok benzer özellikler taşıdığı ve gövdesinin alt bölümü işlenmeden atın üstüne oturtulduğu görülmektedir. At figürini ise Kat. No. 11'deki at başı ile paralel özelliklere sahiptir. Bu figürinin yelesine

[226]Huysecom 2003, 98.

[227]C. M. Antonaccio, An Archaeology of Ancestors: Tomb Cult and Hero Cult in Early Greece (Lanham 1995), 108.

[228]Ure 1934, lev. XV fig. 51.310, fig. 110.116.

[229]Ure 1934, 62.

[230]Szabó 1994, 24 fig. 5.

[231]Szabó 1994, 24.

[232]Verhoogen 1956, 40.

cepheden bakıldığında Pedasa örneğinde olduğu gibi küt ve iki ucu aşağıya bakan bir at nalını andırdığı görülmektedir. Profilden ise başın üzerine denk gelen kısım Pedasa örneğinde olduğu gibi dik ve sivri işlenmiştir. Söz konusu atın başı Pedasa örneğindeki gibi silindirik formdadır. Yüz detayları ve kulakları ise işlenmemiştir. Pedasa örneği ile çok benzer bu figürin İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmektedir[233].

Kat. 11'deki at başının, yapılan araştırma socununda tespit edilen benzer örnekleri yukarıda açıklanmıştır. Bu örneklerden Maussolleion'un mezar odasından ele geçen ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen süvari figürinine ait at başının, Pedasa örneği stilistik açıdan birebir benzer olduğu tespit edilmiştir. Buna dayanarak Pedasa örneğinin de süvari figürinine ait bir eser olması ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkündür.

Pedasa'dan ele geçen diğer at başı Kat. No. 12 olarak adlandırılan boyalı figürindir. Eserin yalnızca başı korunmuştur. Başın altındaki ve yelenin sol kısmındaki eksikler dışında figürinin başı tamdır. Eser, sağ ve sol olmak üzere iki kalıptan yapılmıştır. Atın yeleleri birbirine paralel, verev dilimler biçimindedir. Gözler, koşum takımının iki bandı arasında verev ve çekik betimlenmiş ve ağız hafif aralık bırakılmıştır. Alnın ve burnun üstünden, başın iki yanına inen koşum bantları, başın her iki yanında yüze paralel bir başka bantla birleşmekte ve başın sağında koşuma ait bantların birleşme noktaları yuvarlak şekilde işlenmiştir. Ayrıca yüzeyde yer yer korunmuş olan kırmızı firnis izlerinden, başın tümünün boyalı olduğu anlaşılmaktadır.

At başının söz konusu detayları, eserin erken dönem pişmiş toprak at figürinlerinden farklı formda işlendiğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda yapılan araştırmada Kat. No. 12'deki at başının birebir örneği olmasa da eserin Pers etkili at figürinleri ile benzer özellikler taşıdığı görülmüştür.

[233]Higgins 1954, 103.

Pedasa örneği ile benzer özellikler gösteren Pers etkili at figürinleri, İran'da hüküm sürmüş olan Part Krallığına ait sanat içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Partlar, İran'da Medler'den ve Akhamenidler'den sonra gelen üçüncü yerel hanedanlıktır. İÖ 3. yüzyılın sonlarına doğru Seleukoslar'ın egemenliği altında bulunan bölgeyi ele geçirmeye başlamışlardır[234]. Partların Seleukos topraklarını ele geçirmesi, krallığın Anadolu ile ilişkisini göstermektedir.

Part süvari atları, Pedasa örneğinde olduğu gibi koşum takımlı ve vahşi bir at görünümü taşımayan figürinlerdir[235]. Binicileriyle birlikte tasvir edilmiş bu atların benzer örnekleri Hellenistik Dönem[236] sanatında karşımıza çıkmaktadır. Bu örnekler, Pedasa at başında olduğu gibi çift kalıptan üretilmiştir[237].

Kat. No. 12'deki at başı ile benzer Part süvari atlarının detayları incelendiğinde, başlarının Pedasa örneğinde olduğu gibi basık ve dolgun yapıldığı görülmektedir[238] (Lev. 19, Res. 18). Atların koşum takımı Pedasa örneğinde olduğu gibi bantlar biçiminde ve gözler, bantlar arasında kalacak şekilde işlenmiştir. Suriye'den ele geçen ve Hellenistik Dönem'e tarihli plaka biçimdeki iki Part süvarisinin atı Pedasa örneğine benzerdir[239] (Lev. 19, Res. 19). Süvarilerden birinde atın koşum takımına ait bantların birleşme noktaları Pedasa örneğinde olduğu gibi yuvarlak işlenmiştir. Dura'dan ele geçen Part süvari figürinin de, atın alın kısmından yeleye geçiş, Pedasa örneği ile benzer biçimde düz betimlenmiştir[240]. Part atlarının gözlerinin de Pedasa örneğinde olduğu gibi oval ve hafif çekik yapıldığı görülmektedir.

---

[234]E. Yarshater, The Cambridge history of Iran: The Seleucid, Parthian and Sasanian periods (Cambridge 1983), 719.

[235]Rostovzeff 1935, fig. 7.

[236]Winter 1903b, lev. 299 fig. 2, lev. 300 fig. 2.

[237]Ingen 1939, 153 fig. 244.

[238]Rostovzeff 1935, fig. 6,7.

[239]F. Sarre, Die Kunst des alten Persien (Berlin 1923), lev. 54 fig. 1.

[240]Rostovzeff 1935, fig. 6.

Sonuç olarak, Kat. No. 12 olarak adlandırılan at başının, erken dönemde üretilmiş pişmiş toprak at figürinlerinden ziyade Hellenistik Dönem Pers süvari atları ile paralel betimlendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle Kat. No. 12'deki at başının da, Hellenistik Dönem Pers süvarileri ile aynı dönemde üretilmiş olması mümkündür.

4.2. Kuş Figürini (Kat. No. 13)

Kat. No. 13 olarak adlandırılan kuş figürini, Pedasa Sivriçam Tepesi'nde yer alan tümülüsten ele geçmiştir. Yaklaşık 15 metre çapında ve mezar odası kaçakçılar tarafından yağmalanmış bu tümülüsten ele geçen figürinin gövdesi, kanatları ve kuyruğunun bir bölümü korunmuştur. Başı ve ayakları koparak kaybolmuştur. Figürinin boynunun her iki yanında karşılıklı birer oyuk bulunmaktadır. Ayrıca göğsünde 0.6 cm aralıklarla dikey olarak inen dört oyuk daha görülmektedir. Göğüste gövde altına doğru yapılmış dördündü oyuğun yarısı korunmuştur. Boyundan hemen sonra başlayan kanatlar kapalı bir biçimde sırtın ortasında birleşmektedir. Kanatların sonlandığı sırt kısmında yatay bir yivle kuyruğun başladığı görülmektedir. Figürinin alt tarafı ise oval biçimli ve hafif içeri doğru çukurdur. Bu alandaki yüzey pürüzlüdür.

Mezarlara bırakılan hayvan figürinlerinin mücadeleyi ve gücü temsil ettikleri, hatta ölüler dünyasında kişiyi korudukları düşünülmektedir[241]. Yapılan arkeolojik kazılarda mezarlık alanlarından kuş, at, domuz, koç ve kaplumbağa gibi figürinlerin bulunduğu görülmektedir[242]. Rhodos[243], Samos[244], Halai[245], Rhitsona[246] merkezlerindeki nekropollerden ele geçen hayvan figürinleri arasında ise kuşlar ilk sırayı almaktadır. Bu hayvanlar, ölünün ruhunun gökyüzüne yükselişinde ruha eşlik

[241]Huysecom 2003, 99.

[242]Huysecom 2003, 96 bkz. Tablo 1.

[243]Higgins 1954, 21.

[244]Schmidt 1968 lev. 112, 114.

[245]Goldman-Jones 1942, lev. VI fig. 1-4.

[246]Ure 1934, lev. XVII fig. 117.12 fig. 104.42.

eden ve yol gösteren canlılar olarak değerlendirilmektedir[247]. Ölülere hediye olarak sunulan kuşlar, yetişkin mezarlarından bulunmakla birlikte gençliğin ve yaşamın sembolü olarak çocuk ve genç mezarlarından da ele geçmiştir[248]. Ölüm ve ruh kavramlarıyla ilişki olan kuşlar, ölüyü günahlarından arındırma ve masumiyeti simgeleme özelliğiyle de karşımızı çıkmaktadır[249].

Kat. No. 13 olarak adlandırılan kuş figürini ile ilgili yapılan araştırmada eserin birebir örneklerine rastlanmasa da Delos[250] (Lev. 20, Res. 20), Knidos[251], Lindos[252] ve Samos'ta[253] ele geçen bazı örneklerle paralellikler görülmüştür. Kalker, kireçtaşı ya da mermerden yapılmış söz konusu örnekler, kartal ya da şahin gibi yırtıcı bir kuş olarak tanımlanmaktadır. Bu kuşlar uzun, dikdörtgen bir kaide üzerinde ve ön pençeleri açıkta kalacak şekilde betimlenmiştir[254]. Benzer biçimde işlenmiş kuş figürinlerinin çoğunluğunda, kuşun gövdesinin arada boşluk kalmayacak biçimde tamamıyla kaideye oturduğu ve kanatlarının kapalı olarak işlendiği görülmektedir[255]. Pedasa örneğinin de alt tarafındaki pürüzlü görülen açıklığa, ayakların ve kaidenin eklenmiş olması mümkündür.

Lindos'taki bir örnekte figürinin hemen hemen tüm gövdesinin süsleme amaçlı çentikler ile kaplı olduğu görülmektedir[256] (Lev. 20, Res. 21). Pedasa'da ele geçen örneğin göğsündeki ve boynundaki oyukların da süsleme amaçlı açılmış olması ya da bu oyuklara Lindos ve Samos buluntusu bazı kuş figürinlerinde olduğu

[247]Saraçoğlu 2005, 327.

[248]Huysecom 2003, 98.

[249]Saraçoğlu 2005, 327.

[250]S. Fourrier, Petite Plastique Chypriote de Délos, BCH 123, 1999, fig. 27.

[251]Berges 2006, lev. 51 fig. 3.

[252]Blinkenberg 1931, lev. 78 fig. 1841-1842.

[253]Schmidt 1968, lev. 112 fig. C72.

[254]Blinkenberg 1931, lev. 78 fig. 1842.

[255]Schmidt 1968, lev. 112 fig. C83.

[256]Blinkenberg 1931, lev. 78 fig. 1843.

gibi herhangi bir objenin aplike edilmiş olması mümkündür[257]. Bunun dışında dikkatle incelendiğinde oyukların dipten ağız kısmına doğru genişleyen bir profile sahip olduğu görülür. Dışa açılan kenarlarında, aşınmaların da görüldüğü bu oyukların eser kuruduktan sonra açıldıkları anlaşılmaktadır.

Kat. No. 13 örneğinde görüldüğü gibi göğsünde ve boynunda oyuklar olan bir kuş figürini örneğine rastlanamadığı için eserin bu özelliğiyle ilgili kesin bir kanıya varmak mümkün değildir. Bununla birlikte korunan kısmın diğer özelliklerinin farklı malzemelerden yapılan Delos, Knidos, Lindos ve Samos örnekleriyle olan benzerliklerine dayanarak, Kat. No. 13 olarak adlandırılan figürinin şahin ya da kartal gibi yırtıcı bir kuş olarak betimlenmiş olabileceğini ve bu örneklerin tarihlendirildiği Arkaik Dönem ile aynı dönemde üretilmiş olduğunu söyleyebiliriz.

5. DİĞER FİGÜRİN PARÇALARI

5.1. El ve Gövde Parçası (Kat. No. 14)

Kat. No. 14 olarak adlandırılan eser bir insan figürinine ait 5.3 cm genişliğinde ve 5 cm yüksekliğinde sağ el parçasıdır. Ölçülerinden, çalışma kapsamındaki diğer figürinlere nispeten büyük boyutta yapıldığı anlaşılan eserde, el yumru biçiminde işlenirken sağ başparmak açıkta bırakılmıştır. Yumru biçimindeki elin dışında kalan, gövdeye ait olabilecek alanda herhangi bir giysi kıvrımı görülmemektedir.

Antik çağda, pişmiş topraktan yapılmış insan ölçülerine yakın heykelciklerin en erken örneklerinden biri, Mezopotamya'da Tell Asmar Tapınağı'ndan ele geçen ve İÖ 3. binin ilk yarısına tarihlendirilen dua eder şekilde

[257]Lindos ve Samos buluntusu kuş figürini örnekleri, gagalarında avladıkları yılan ya da kendilerinden daha küçük bir kuş tutmaktadırlar. Bkz. Blinkenberg 1931, lev. 79 fig. 1850, 1852; Schmidt 1968, lev. 112 fig. C80, lev. 114 fig. C77; Berges 2006, lev. 51 fig. 5, lev. 52 fig. 1-5.

betimlenmiş olan eserlerdir[258]. Tanrıça Ninni-zaza'ya adanmış olan bu heykelcikler, ayakta durur biçimde elleri göğüs üzerinde birleşmiş olarak tasvir edilmiştir. Kıbrıs sanatında da benzer, büyük boyutlu heykelciklere rastlanmaktadır. Kıbrıs, doğu ile batı deniz ticaretinden etkilenen bir merkez olarak, doğunun büyük boyutlu figürlerinden etkilenmiştir[259]. Bunun en güzel örneği Kıbrıs'ta Aya Irini kutsal alanından ele geçen sayısı iki bini aşan pişmiş topraktan yapılmış büyük boyutlu heykelciklerdir.

Yapılan araştırmada Kıbrıs[260], Knidos[261], Lindos[262], Kilikya[263] ve Samos[264] kazılarında da pişmiş topraktan, mermerden ya da kalkerden yapılmış ve Kat. No. 14 olarak adlandırılan figürin parçası ile benzer özellikte ve yakın boyutta olabilecek eserler bulunmuştur. Genellikle genç erkeklerin tasvir edildiği figürinler, duruş bakımından iki farklı tipte işlenmiştir. Birincisi, bir kolu göğüs üzerinde, diğer kolu gövdenin yanında ve bitişik olarak betimlenen[265], ikincisi ise iki kolu da yanlarda, gövdeye bitişik olarak betimlenmiş figürinlerdir[266]. Bu figürinlerin bazılarında eller açık betimlenirken bazılarında ise Pedasa örneğinde olduğu gibi yumru biçimindedir[267]. Her iki grupta da erkek figürinlerinin, çoğunlukla giysili tasvir edildikleri görülmektedir. Bu giysiler, kalın khiton benzeri tunikler ve tuniğin üzerine atılan şallar biçimindedir.

Antik çağda mermerden ya da kalkerden yapılmış kuros betimlemelerinde de Pedasa örneğinde olduğu gibi başparmak açıkta kalacak biçimde elin yumru

---

[258]Connelly 1989, 211.

[259]Connelly 1989, 213.

[260]Karageorghis 1995, 4 fig. 2.

[261]Berges 2006, lev. 97 fig. 1-2.

[262]Blinkenberg 1931, lev 65 fig. 1585-1586, 1611.

[263]M. Özhanlı, Arkaik Dönem Kilikya Pişmiş Toprak Figürinleri: Kilikya-Kıbrıs ve Ionia İlişkileri, Yayımlanmamış Doktora Tezi (Akdeniz Üniversitesi, Antalya 2004), lev. 10 fig. 4-5.

[264]Schmidt 1968, lev. 111 fig. C249.

[265]Berges 2006, lev. 87 fig. 2.

[266]Karageorghis 1995, 4 fig. 2.

[267]Young – Young 1955, lev. 69.

yapılmasının yaygın bir duruş olduğu görülmektedir[268]. Kıbrıs'ta ele geçmiş olan, İÖ 6. yüzyılın son çeyreğine ait sakallı bir erkek heykeli ile İÖ 6. yüzyılın ortasına ait Mısır giysili erkek heykeli de Pedasa örneği ile karşılaştırılabilecek eserlerdendir[269]. Her iki heykelde de vücuda paralel ve bitişik betimlenen eller Pedasa örneğinde olduğu gibi yumru biçimindedir.

Yapılan araştırma sonucunda, Kat. No. 14 olarak adlandırılan el gövde parçasının korunan ölçülerine dayanarak eserin araştırma konusu olan diğer figürinlerden daha büyük boyutlarda bir heykelciğe ait olduğunu söylemek mümkündür. Mermerden ve pişmiş topraktan yapılmış ve Pedasa örneği ile paralel eserlerde görülen, elin başparmak açıkta kalacak şekilde yumru biçiminde vücuda paralel ve bitişik ya da göğüs üzerinde betimlenişinin Doğu sanatı içerisinde de kullanıldığı bilinmektedir. Bu betim İÖ 8. yüzyıl ile İÖ 6. yüzyıl arasında yaygın olarak görülmektedir. Bu örnekler göz önüne alınarak ve Pedasa örneğimizde görülen ve gövdeye ait olduğu anlaşılan parçadan yola çıkarak Kat. No. 14'deki elin gövdeye paralel ve bitişik işlendiğini söylemek mümkündür. Pedasa örneği ile benzer işlenişe sahip heykelcikler, genellikle kalın khiton benzeri bir tunik giymektedir. Bu tuniklerde elbise kıvrımları belli olmamaktadır. Pedasa örneğinde yumru biçimli elin yanında görülen alanın benzer örneklerdeki gibi kalın bir kumaştan işlenmiş giysiye ait bir detay olması mümkündür. Figürinin korunan detayları ise tarihlendirme için net bir bilgi vermemektedir.

5.2. Yüz Parçaları (Kat. No. 15-16)

Bu bölümde iki eser incelenecektir. İlki Kat. No. 15 olarak adlandırılan yüz parçasıdır. Figürinin burnu, sol yanağının tümü, sağ yanağının yarısı, ağzı ve çenesi korunmuştur. Dudak ve ağız yapısı incelendiğinde, dudakların burun kanatlarıyla aynı hizada sonlandığı ve burun ile üst dudak arasının dar işlendiği görülmektedir.

[268]Berges 2006, lev. 24 fig. 1-2.

[269]V. Karageorghis, Ancient Art from Cyprus: The Cesnola Collection in the Metropolitan Museum of Art (New York 2000), fig. 173, 176, 180.

Alt dudak, iki kenarda yukarıya doğru hafifçe gerilirken, üst dudağın ortasında bir kavis oluşmuştur. Dolgun üst dudağın ortasındaki kavisin oluşturduğu çukurda ise burnun ucu yer alır.

Halai Akropolisi'nden ele geçen bir baş parçası, İÖ erken 5. yüzyıldan ciddi stile geçiş özellikleri taşımaktadır[270]. Bu eserde de 15 numaralı yüz parçasında olduğu gibi üst dudak ortada kavis yapmaktadır. Benzer biçimde, Boeotia'da bulunmuş ve İÖ geç 5. yüzyıla tarihlendirilmiş bir kadın protomunda da aynı dudak yapısı vardır[271]. Söz konusu kadın protomunun üst dudağı Pedasa örneğinde olduğu gibi kavisli işlenmiştir ve üst dudak ile burun arası dardır. Bununla birlikte Kat. No. 15'deki yüz parçasının korunan ölçüleri ve duruşu da, eserin bütününün bir mask ya da protoma olabileceğine düşündürmektedir.

Dudak yapısı açısından benzerlik arz eden bir diğer örnek ise Lindos'ta bulunmuş bir kadın başıdır[272]. Lindos buluntusu kadın başının saçları birbirine paralel ve dalgalı şekilde betimlenmiştir. Çenesi ise Kat. No. 15'teki gibi geniş yapılmıştır.

Rhodos'ta ele geçen ve İÖ 5. yüzyılın 2. çeyreğine tarihlendirilmiş ayakta duran bir kadın figürini, Pedasa örneği yüz parçası ile karşılaştırılabilecek bir başka eserdir[273]. Figürinin sağ eli göğüs üzerinde, sol eli ise elbisesini tutar biçimde betimlenmiştir. Ciddi stilin etkilerinin görüldüğü figürinin yüzünde "Arkaik" gülümseme tamamen terk edilmiş ve elbise kıvrımlarında yumuşama başlamıştır.

Sonuç olarak, Kat. No.15'deki yüz parçasının ölçüleri ve duruşu göz önüne alındığında eserin bir mask ya da protoma ait olması mümkündür. Pedasa buluntusu 15 numaralı figürin parçasında dudakların yüzde ciddi bir ifade oluşturduğu

[270]Goldman 1940, 464 fig. 156-157.

[271]Higgins 1954, lev. 120 fig. 856.

[272]Blinkenberg 1931, lev. 107 fig. 2300Ba.

[273]Higgins 1967, lev. 24 fig. E.

görülmektedir. Bu ifadenin İÖ 5. yüzyılda "Ciddi Stilin" etkilerini taşıyan pişmiş toprak figürinlerde de işlendiği göz önüne alınarak Pedasa buluntusu yüz parçasını da aynı yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

Pedasa'dan ele geçen bir diğer yüz parçası, Kat. No. 16 olarak adlandırılan eserdir. Genel görünüş itibarıyla Kat. No. 15'e benzer olan eserin yüzü, sağ yanağının bir kısmı, dudaklarının bir bölümü ve çenesi korunmuştur. Korunan sağ yanağın yüzeyinde yer yer kayıplar görülmektedir. Burun ve üst dudak tamamen aşınmıştır. Çene kısmı ise Kat. No. 15'teki gibi geniştir.

Kat. No. 16 olarak adlandırılan figürine ait yüz parçasının burnu ve dudakları çok fazla aşındığından eser hakkında detaylı bir bilgi vermek ve tarihlendirmek mümkün değildir.

5.3. Minyatür Altar Modeli (?) Parçası (Kat. No. 17-18)

Bu grupta iki figürin parçası bir arada incelenecektir. İlk parça Kat. No. 17 olarak adlandırılan stylobat üzerine yerleştirilmiş iki sütunun yer aldığı parçadır. Eserin korunan kısmında dikdörtgen bir düzlemin her iki yanında yer alan ve stylobat üzerine yerleştirilmiş kaideli iki sütun görülmektedir. Bu sütunların kaideleri iki torus biçimindedir. Soldaki sütuna ait başlık tamamen koparak kaybolmuştur; sağdaki sütuna ait başlığın ise bir bölümü korunmuştur. Sütunların üzerinde yiv işlenmemiştir.

Kat. No 18 olarak adlandırılan ikinci parça ise yivsiz bir sütun parçasıdır. Kenarında, bir düzleme yapışık olduğuna işaret eden çıkıntıların bulunduğu pişmiş topraktan yapılmış bu sütun parçası, Kat. No. 17 olarak adlandırılan sütunlu parçanın bir alt tabakasından ele geçmiştir ve kil özellikleri ve işlenişi bakımından aynı özelliktedir. Eserlerin yakın tabakalardan ele geçmesi, stilistik ve kil bakımından benzerlikleri bu iki figürin parçasının tek bir esere ait olabileceğini göstermektedir.

Bu şekilde bakıldığında Kat. No. 17'nin üç boyutlu bir eser olduğu ve Kat. No. 18'in bu eserin bir başka köşesinden kopmuş olma ihtimali ağırlık kazanmaktadır.

Antik çağda uygulanan Dor ve Ion düzenlerinde sütunlar yivli yapılmaktadır. Romalıların Etrüsklerden aldığı kabul edilen Toskana düzeninde ise Dor düzeninin değiştirilmiş şekli olarak sütunlar, yivsiz ve kaideli olarak betimlenmiştir[274]. Pedasa örneğinde de korunan sütunların yivsiz ve kaideli olarak stylobat üzerine oturduğu görülmektedir.

Myrina'dan ele geçen pişmiş toprak bir rölyefte Kat. No. 17 ile benzer bir mimari işleniş vardır[275] (Lev. 21, Res. 22). Rölyef iki basamaklı bir krepis üzerine oturtulan iki sütun arasına işlenmiş bir gorgon tasvirinden oluşmaktadır. Rölyefteki sütunlar Pedasa örneğinde olduğu gibi kaide üzerine oturmaktadır.

Kat. No. 17 ve Kat. No. 18'deki Pedasa örneklerinin korunan kısımlarından elde edilen ipuçlarından hareketle yapılan araştırmada bu örneklere en yakın eserlerin, minyatür altar modelleri olduğu görülmüştür. Antik çağda Tanrı ya da Tanrıçalara adakların sunulduğu ve kurbanların kesildiği yapılar olan atlarlar genellikle silindirik[276] ve dikdörtgen[277] formdadır. Pedasa örneğinin de dikdörtgen formda olduğu anlaşılmaktadır. Genellikle pişmiş topraktan yapılmış minyatür altar modellerinin dört köşesi düz olarak bırakılmış ya da pilaster biçiminde işlenmiştir. Pedasa örneğinin köşelerinde ise kaideli sütunlar bulunmaktadır.

Tigris'teki Seleukeia[278] antik şehrinden ele geçen ve Pedasa örneği ile benzer formdaki altar modelinin bir yüzünde iki sütun işlenirken, eserin korunan diğer yüzünde ise iki sütun arasına bir figürün işlendiği görülmektedir (Lev. 21, Res.

[274]S. Saltuk, Arkeoloji Sözlüğü (İstanbul 1993), 182.

[275]Mrogenda 1996, lev. 3 fig. 99/15.

[276]Goldman 1950, 252 fig. 548.

[277]Goldman 1950, 252 fig. 537.

[278]Ingen 1939, 24.

23-24). Tigris'ten ele geçen ve Roma Dönemi'ne tarihlendirilen bu minyatür altar modelinde korunmuş olan iki sütun, Pedasa örneğinde olduğu gibi bir stylobat üzerine oturmaktadır. Bu örnekte de sütunlar yivsiz ve başlıklı işlenmiştir[279].

Sonuç olarak, Kat. No. 17 ve Kat. No. 18 olarak adlandırılan eserlerin tek bir minyatür altar modeline ait olduğu söylenebilir. Kat. No. 17, Myrina'dan ele geçen iki sütun arasında bir gorgonun işlendiği rölyef ile mimari özellikler bakımından paraleldir[280]. Bununla birlikte Pedasa örneğinin korunmayan kısımlarında Tigris buluntusu altar modelinde[281] olduğu gibi çeşitli figür ya da figürlerin işlenmiş olması da mümkündür. Yivsiz ve kaideli betimlenen Kat. No. 17 ve Kat. No.18 ile benzer söz konusu örnekler, eserin Klasik Dönem sonrası üretilmiş olabileceğine işaret etse de figürinin tarihi hakkında net bir sonuca ulaşmak mümkün değildir.

[279]Ingen 1939, lev. XXVI fig. 180.

[280]Mrogenda 1996, lev. 3 fig. 99/15.

[281]Ingen 1939, 132.

IV. BÖLÜM: DEĞERLEDİRME ve SONUÇ

Günümüz Gökçeler mevkinde yer alan Pedasa kenti, antik yazarlar tarafından anlatılan sekiz Leleg yerleşiminden biri olarak geçmektedir. 19. ve 20. yüzyıllarda bölgeye gelen gezginler, Halikarnassos Yarımadası'nda ve Pedasa çevresinde araştırma yapmıştır. Kentte düzenli kazılara ise yakın zamanda başlanmış ve çalışmada incelenen pişmiş toprak figürinlerin çoğunluğu Athena Kutsal Alanı'nda gerçekleştirilen kazılarda gün ışığına çıkarılmıştır.

Tapınaklardan ve kutsal alanlardan ele geçen figürinler, çoğunlukla tanrı veya tanrıçalara adak olarak sunulmuştur. Bu alanlarda genellikle uzun süre tapınım gerçekleştirildiğinden, ele geçen eserler farklı dönemlere ait olabilmekte ve geniş bir zaman dilimi gösterebilmektedir. Pedasa Athena Kutsal Alanı'nda yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen pişmiş toprak figürinlerin de, aynı tabaka içerisinde geniş bir zaman dilimine tarihlendirilen eserler oldukları görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen ve Athena Kutsal Alanı'nda bulunan at baş ve boyun parçası bu eserlerden biridir. **Kat. No. 11** olarak adlandırılan ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen bu at baş ve boyun parçası, Bizans Dönemi sırlı tabak parçası ve Bizans sikkesi ile aynı tabakadan ele geçmiştir.

Çalışmada incelenen ve Athena Kutsal Alanı'nda bulunan figürinler ile birlikte karakol binası, yönetici binası sektörü ve Sivriçam Tepesi'nde yer alan tümülüs mezardan ele geçen eserlerin, Geometrik Dönem ile Hellenistik Dönem arası geniş bir tarih aralığında üretildikleri anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada incelenen figürinler arasında **Kat. No. 5**'deki erkek başının, **Kat. No. 10**'daki süvarinin ve **Kat. No. 13**'deki kuş figürini ile **Kat. No. 11**'deki at baş-boyun parçasının elde yapıldığı, diğerlerinin ise kalıp yapımı olduğu tespit edilmiştir. Tarihsel açıdan bakıldığında ise İÖ 6. yüzyıl sonrasında üretilen figürinler arasında elde üretim örneği bulunmamaktadır.

Kil özellikleri açısından incelendiğinde ise figürinler benzerliklerine göre birkaç grup oluşturmaktadır[282]. Bu figürinler arasında erken tarihli örnekleri oluşturan **Kat. No. 11**'deki at başı ve **Kat. No. 13**'deki kuş figürini ile **Kat. No. 14**'deki el-gövde parçasında kil, bol mika ve taşçık katkılı kaba bir hamur yapısındadır. **Kat. No. 5**'deki erkek başı figürini ise daha az taşçık katkılı ve daha sıkı gözenekli bir hamur yapısıyla tek başına bir örnek teşkil etmektedir. İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısıyla İÖ 5. yüzyıl arasına tarihlenen protom formundaki figürinler ile **Kat. No. 6**'daki ayakta duran giysili erkek gövde parçası ve **Kat. No. 15**'deki yüz parçasında kil sıkı gözenekli bir hamura sahiptir. İÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen poloslu kadın başlarının ise ince ve yumuşak bir hamur yapısında oldukları görülmüştür.

Araştırma kapsamındaki figürinler arasında en geç tarihli örnekler olan **Kat. No. 4**'deki Tanagra stilinde yapılmış giysili kadın gövde parçası ve **Kat. No. 12**'deki at başı, sıkı gözenekli ve rafine kil yapısına sahiptir. **Kat. No. 4**'deki Tanagra stilinde yapılmış kadın figürininde beyaz astar izleri görülürken, **Kat. No. 12**'deki at başının korunan tüm yüzeyinde ise kırmızı firnis izleri görülmektedir. Geç örneklerden bir diğeri olan **Kat. No. 17** ile **Kat. No. 18** olarak adlandırılan ve minyatür bir altara ait olabilecek figürin parçaları ise az mika katkılı ve sıkı gözeneklidir.

Çalışmada incelenen tarihlendirilebilir buluntular arasında en erken eseri, **Kat. No. 5**'deki erkek başı oluşturmaktadır. Khios, ve Samos kentlerinde benzerlerine rastlanan bu figürin, İÖ 8. yüzyılda ve İÖ 7. yüzyılın ilk yarısında görülen stilize bir işlenişe sahiptir. Elde üretilen bu figürinlerde en dikkat çekici özellik küt bir biçimde yüze oturtulmuş burun ve boya ile işlenen yüz detaylarıdır. Bununla birlikte söz konusu figürinimize en yakın örnek, Halikarnassos Yarımadası Theangela kentinden ele geçen erkek başıdır. Bu erkek başı Geç Geometrik Dönem ile Erken Dedalik arasına tarihlendirilmiştir. Pedasa örneği ile benzer figürinlerin aynı yarımada üzerinde ve adalarda ele geçmiş olması bu kentler arasındaki ticari faaliyetlerin bir işareti olarak yorumlanabilir.

[282]Pedasa buluntusu figürinlerin kil özellikleri ve renkleri için bkz. 58.

Bu çalışmada Arkaik Dönem içerisine önerdiğimiz eserlerden ilk ikisi olan **Kat. No. 10**'daki süvari figürini ve **Kat. No. 11**'deki at başının İÖ 7. yüzyıl ve İÖ 6. yüzyıldaki süvari figürinleri ile paralel olduğu görülmektedir. Boeotia Rhitsona Nekropolün'de ele geçmiş, İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen ve **Kat. No. 10**'daki süvari figürininde olduğu gibi gövde altı işlenmeyen örneklerde, atların başı **Kat. No. 11**'deki örnek ile benzerdir. Bununla birlikte Tanagra buluntuları arasında da İÖ 7. ve İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen quadrigalı atlar **Kat. No. 11**'deki at başı ile benzer işlenişte dir.

Yukarıda açıklanan süvari ve at figürinlerinin dışında, Halikarnassos'ta, Newton'un Maussolleion'un mezar odasında yaptığı kazılarda ele geçen buluntular arasında **Kat. No. 10** ve **Kat. No. 11** örneklerine birebir benzer süvari figürinleri olduğu görülmüştür. Maussolleion'un mezar odasından ele geçen bu örnekler, gövdesi dimdik atın üzerine oturtulmuş ve gövde altı işlenmemiş figürinlerdir. Bu süvarilerin, benzer işlenişe sahip Boeotia örneklerinden farklı olarak, Pedasa örneğinde görüldüğü gibi sol eli gövdeden ayrı ve yukarıda betimlenmiştir. Higgins tarafından İÖ 6. yüzyıla tarihlendirilen Maussolleion süvari figürini, Pedasa örneği ile aynı bölgeden ele geçmesi bakımından önem arz etmektedir. Aynı zamanda Radt, kil özellikleri bakımından Halikarnassos Yarımadası'ndan ele geçen bir kısım figürini Kıbrıs ithali olarak değerlendirirken, Newton'un kazılarında ele geçen Pedasa örneğimizle birebir benzer söz konusu örneği ise Halikarnassos Yarımadası üretimi olarak değerlendirmiştir. Bu bilgiler ışığında İÖ 6. yüzyıla tarihlendirdiğimiz Pedasa süvari figürininin de Halikarnassos üretimi olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte kil özelliklerini göz önüne alarak, Athena Kutsal Alanı'ndan ele geçen **Kat. No. 10**'daki süvari figürini ile **Kat. No. 11**'deki at başının aynı stilde işlenmiş iki farklı figürine ait parça olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada incelenen figürinler arasında Arkaik Dönem'de görülen formlardan bir diğeri **Kat. No. 6** olarak adlandırılan giysili erkek figürinidir. Bu figürin, İÖ 550'lerde Rhodos veya Samos atölyelerinde üretilmeye başlanmış ve Adalar, Kıta Yunanistan ile Batı Anadolu'daki merkezlerden ele geçmiştir. Bu dönemin sevilen formlarından olan bu figürinin, Samos'tan ele geçen giysili kurostan

dolayı erkek betimi olduğu düşünülmektedir. Farklı merkezlerden ele geçen bu figürinler en geç İÖ erken 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Pedasa örneğinin ise gövde işlenişi ve korunan ölçüleri bakımından İÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında üretildiği ve bu formun Pedasa'ya Adalarla olan ticari faaliyetler sonucu geldiği söylenebilir.

İncelenen Pedasa buluntusu figürinler arasında Arkaik Dönem'e tarihlenen en önemli ve en iyi korunmuş örnek **Kat. No. 7**'deki protom başıdır. Araştırmada Protom formunda yapılmış eserlerin adalar başta olmak üzere Kıta Yunanistan ve Batı Anadolu merkezlerinden ele geçtiği ve bu eserlerin farklı stillerde betimlendikleri görülmüştür. Pedasa örneği ise dolgun yüz yapısı, alnın üzerinde kabarık ve birbirine paralel dalgalı saç ve başın her iki yanından omuzlara kadar inen yatay dilimli saç şekli ile farklı stillerin birleşiminden oluşmaktadır. Eserin bu özellikleri ile ünik nitelikte bir protom olduğu anlaşılmaktadır. Pedasa örneği ile benzer saç şekline sahip Boeotia ve Tanagra'dan ele geçen ve göğüs üzerinde aigisin betimlendiği protomlar Tanrıça Athena olarak yorumlanmıştır. Pedasa örneğinin de özenle işlenişi ve söz konusu protomlar ile benzer işlenişe sahip olması Tanrıça Athena'ya ait bir protom olabileceğini işaret etmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen Arkaik Dönem'e ait eserlerden sonuncusu **Kat. No. 13**'deki kuş figürinidir. Bu figürin tümülüs mezardan ele geçmiştir ve bu yönüyle diğer figürinlerden ayrılmaktadır. Antik çağda mezarlara hayvan figürinlerinin bırakıldığı bilinmekte ve bu eylem, figürinlerin mücadeleyi ve gücü temsil ettiği ya da ölüler dünyasında kişiyi koruduğu biçiminde yorumlanmaktadır. Pedasa'da Sivriçam Tepesi'ndeki tümülüs mezardan ele geçen söz konusu figürininde benzer bir amaç doğrultusunda bırakılmış olması mümkündür.

Çalışmada poloslu iki kadın figürin başı değerlendirilmiştir. Bunlardan ilki **Kat. No. 1**'deki oturan bir kadına ait olduğunu düşündüğümüz figürindir. Araştırmada söz konusu örneğin yakın benzerinin Lindos'tan ele geçtiği görülmüştür. **Kat. No 2** olarak adlandırılan diğer poloslu kadın başının yakın örnekleri ise Halikarnassos ve Rhodos'ta bulunmuştur. Bu eserler, Pedasa'nın İÖ 5. yüzyılda Halikarnassos ve Rhodos Adası ile olan ilişkisine işaret etmektedir. Ayrıca

pişmiş toprak figürinler arasında oturan ve poloslu örnekler, çoğunlukla ana tanrıça betimi olarak açıklanmaktadır. **Kat. No. 1** ve **Kat. No. 2**'deki örneklerin de tanrıça kültü ile ilişkili olması mümkündür.

Pedasa figürinleri içerisinde, İÖ 5. yüzyıla tarihlendirdiğimiz örneklerden bir diğeri **Kat. No. 3**'teki giysili kadın gövde parçasıdır. Bu parçada, literatürde "Athena'nın peplosu" olarak adlandırılan bir elbiseye ait sol göğüs kısmının betimlendiği anlaşılmaktadır. Araştırma sonucu bu elbisenin Athena betimlemelerinde ve başının üzerinde hydria taşıyan kadın figürinlerinde işlendiği görülmüştür. Pedasa örneğinin de Athena'nın peplosu ile betimlenmiş bir figürine ait olduğunu söylemek mümkündür.

İncelenen eserler arasında Kat. No. 7'deki protom başından sonra en iyi korunmuş örnek **Kat. No. 4**'deki giysili kadın gövdesidir. Bu figürinin duruşu, giysisinin işlenişi ve arkasındaki hava deliği açıklığı ile "Tanagra" stilinde işlenmiş bir eser olduğu tespit edilmiştir. Kendi içerisinde farklı betimlemelerde yapılmış Tanagra figürinleri farklı birçok merkeze dağılmıştır. Araştırmada, Pedasa örneği ile benzer betime sahip Tanagra figürinlerinin Batı Anadolu kıyıları, Kıta Yunanistan, Kyrenaika Bölgesi ve İskenderiye'ye kadar yayıldığı görülmüştür.

Kat. No. 12'deki boyalı at başı, stilistik açıdan pişmiş topraktan yapılmış ve Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Pers etkili Part süvari atları ile benzer işleniştedir. Pedasa örneği ile paralel atların bir kısmı Tigris'ten ele geçmiştir. Tigris buluntuları arasında süvarilerden başka **Kat. No. 17** ve **Kat. No. 18**'deki örneklerle paralel minyatür altar modeli olarak betimlenen bir figürin de bulunmaktadır

Çalışma kapsamında tarihlendirilebilir örneklerin dışında, **Kat. No. 9**'daki protom parçası, **Kat. No. 14**'deki el-gövde parçası ve **Kat. No. 16**'da aşınmış bir yüz parçası incelenmiştir.

Araştırmada, antik çağdaki pişmiş toprak figürin kullanımının ticari ve kültürel etkileşime bağlı olarak geliştiği görülmüştür. Bu gelişim, aynı sanat dalı

içerisinde olabildiği gibi, farklı sanat dallarının birbirleriyle etkileşimi sonucunda da ortaya çıkmıştır. Pişmiş toprak figürinlerde işlenen betimin aynısı ya da benzerlerinin heykellerde, bronz figürinlerde, plastik vazolar ya da kabartmalar üzerinde uygulandığı görülmektedir. Pedasa'dan ele geçen kimi örneklerde de mermerden ve bronzdan yapılmış eserler üzerindeki betimlemelerin benzerleri görülmüştür.

Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinlerin incelendiği bu çalışmanın sonucunda, **Kat. No. 4**'deki giysili kadın ve **Kat. No. 6**'daki giysili erkek formlarında yapılmış figürinlerin diğer figürinlere göre daha farklı bölgelere yayıldıkları; bu iki figürin ve **Kat. No. 12**'deki at başı dışında kalan, tarihlendirilebilir diğer örneklerin benzerlerinin ise Halikarnassos Yarımadası ve özellikle Rhodos ile Samos Adaları'ndan ele geçtiği görülmüştür[283]. Bununla birlikte çalışma kapsamında incelenen figürinlerin çoğu Athena Kutsal Alanı'ndan ele geçmiştir. Bu figürinler, kutsal alanın Hellenistik Dönem içlerine kadar faaliyette olduğunu göstermektedir. Ayrıca Pedasa buluntusu pişmiş toprak figürinlerin gelişiminde başta Halikarnassos Yarımadası ve Adalar olmak üzere Kıta Yunanistan ile ilişkilerin izlerini takip etmek mümkündür.

[283]Bkz. Harita 2.

PEDASA BULUNTUSU FİGÜRİNLERİN KİL ÖZELLİKLERİ VE RENKLERİ

KAT. NO.	ESER ADI	BULUNTU YERİ	HAMUR ÖZELLİKLERİ	HAMUR RENGİ
1	Poloslu kadın başı	Karakol binası, doğu açması, mekan 1, güneybatı köşesi	İnce ve yumuşak hamurlu, ince mika katkılı	5 YR 7/8 kırmızımsı sarı
2	Poloslu kadın başı	Athena Kutsal Alanı, kule çevresi, yüzey temizliği	İnce ve yumuşak hamurlu, sıkı gözenekli, az mika katkılı	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
3	Giysili kadın gövde parçası	Athena Kutsal Alanı, 5 nolu çukur	İnce mika ve az taşçık katkılı	10 YR 6/2 hafif kahverengimsi gri
4	Giysili kadın gövdesi	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Sıkı gözenekli, rafine bir hamur	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
5	Erkek başı	Karakol binası, kuzey açması, dolgu toprak	Az mika ve kireç katkılı, sıkı hamurlu	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
6	Ayakta duran giysili erkek gövde parçası	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Bol ve ince mika katkılı	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

7	Kadın protomu	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Sıkı gözenekli, ince mika katkılı	5 YR 4/4 kırmızımsı kahve
8	Protom parçası	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Sıkı gözenekli, az ve ince mika katkılı	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
9	Protom parçası	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Sıkı gözenekli, az ve ince mika katkılı	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
11	At başı ve boynu	Athena Kutsal Alanı, 4 nolu çukur	Kaba hamurlu, sıkı gözenekli ve az taşçık katkılı	10 YR 6/2 hafif kahverengimsi gri
12	At başı	Athena Kutsal Alanı, mekan 4	Çok az ince mika katkılı kaliteli bir hamur yapısı	7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
13	Kuş	Sivriçam Tepesi, tümülüs mezar	Bol mika, kireç ve taşçık katkılı, kaba bir hamur yapısı	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
14	El ve gövde parçası	Yönetici binası, I nolu oda, seviye I	Bol ve iri mikalı, az kireç ve küçük taşçık katkılı, kaba hamurlu	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
15	Yüz parçası	Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru	Sıkı gözenekli	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

16	Yüz parçası	Athena Kutsal Alanı, 1 nolu çukur	Sıkı gözenekli	5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
17	Minyatür altar modeli(?) parçası	Athena Kutsal Alanı, seviye 8	Az mika katkılı, sıkı gözenekli	7.5 YR 8/3 pembe
18	Minyatür sütun parçası	Athena Kutsal Alanı, seviye 7	Az mika katkılı, sıkı gözenekli	7.5 YR 8/3 pembe

KATALOG

Katalog No **: 1 (Levha 3)**
Poloslu kadın başı

Buluntu Kodu **:** PDS.22.08.08.KA.KBD.MI.GD.14

Buluntu Yeri **:** Karakol Binası, doğu açması, mekan 1, güneybatı köşesi

Hamur Özellikleri **:** İnce ve yumuşak hamurlu, ince mika katkılı

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/8 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik*:** 5.6 cm
Genişlik: 2.3 cm
Derinlik: 2.6 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürinin polosunun bir bölümü, başı, boynu ve sırtının sağ omuz kısmı korunmuştur. Polos yukarı doğru hafifçe genişleyen bir profildedir. Örtü, figürinin alnında yarım halka biçimi oluşturarak, başın her iki yanından kulakları kapatacak biçimde düz inmektedir. Yüz uzun ve ince; boyun kısa ve kalındır. Yüz detayları aşınma nedeniyle seçilememektedir. Örtü, başın arkasından boynu ve omuzu kapatarak inmektedir. Yüzeyde aşınma ve dökülmeler vardır.

Benzer Örnekler **:** Blinkenberg 1931, lev. 101 fig. 2202-2203.

Tarih **:** İÖ 5. yüzyılın ilk yarısı

Katalog No **: 2 (Levha 3)**
Poloslu kadın başı

Buluntu Kodu **:** PDS.15.09.07.KAK.Y.7

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı, kule çevresi, yüzey temizliği

Hamur Özellikleri **:** İnce ve yumuşak hamurlu, sıkı gözenekli, az mika katkılı

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 5.1 cm
Genişlik: 2.4 cm
Derinlik: 2.8 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürinin polosunun bir bölümü, başı, boynu ve sol omuzu korunmuştur. Sağ kulağın altından başlayarak sağ omuz-gövde bölümü koparak kaybolmuştur. Başın tepesinde polosun altından görülen saçlar, alında yarım halka biçimi oluşturacak şekilde yüzü çevreleyerek, başın sol tarafından lüle şeklinde omuzdaki giysiye kadar devam etmektedir. Sol kulağında halka biçiminde bir küpe vardır. Yüz ince ve uzun. Kaş ve gözler birbirine paralel, yanlara doğru yatık biçimde işlenmiştir. Gözler küçük, göz kapakları işlenmiştir. Burun yüzle orantılı ve küçüktür. Ağız kısmı aşınmadan dolayı korunmamıştır. Boyun ince ve uzundur. Sol omuzda birbirine paralel ve dikey inen giysi kıvrımları görülmektedir.

Benzer Örnekler **:** Winter 1903a, lev. 94 fig. 6; Higgins 1954, lev. 57 fig. 379; Higgins 1967, 67 fig. 18.

Tarih **:** İÖ geç 5. yüzyıl

Katalog No **: 3 (Levha 4)**
Giysili kadın gövde parçası

Buluntu Kodu **:** PDS.07.09.07.KA.V

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı 5 nolu çukur

Hamur Özellikleri **:** İnce mika ve az taşçık katkılı.

Hamur Rengi : 10 YR 6/2
hafif kahverengimsi gri

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 3.3 cm
Genişlik: 2.6 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürinin sol omuzu, sol göğsü ve sol kolunun dirseğe kadar olan kısmı korunmuştur. Korunan kısım iki parça halinde kırıktır. Kırık, gerdandan başlamakta, sol göğüs üstünden devam ettikten sonra verev biçimde korunmuş olan kolun ortasında sonlanmaktadır. Figürinin sol kolunun dirseğe kadar olan üst kısmı gövdeye bitişiktir. Sol göğüs net olarak seçilmektedir. Giysi kıvrımları, yakada sol omuzdan sağa doğru verev biçiminde inmekte, göğüs altında ve kol ile gövdenin birleştiği noktada ise dikey olarak inmektedir.

Benzer Örnekler **:** Winter 1903a, lev. 158 fig. 9; Goldman 1931, 257 fig. 3; Roebuck 1951, lev. 52 fig.1-2 lev. 53 fig. 2-3; Higgins 1954, lev. 91 fig. 697; Merker 2000, lev. 3 fig. C25.

Tarih **:** İÖ geç 5. yüzyıl

Katalog No : **4 (Levha 4)**
Giysili kadın gövdesi

Buluntu Kodu : **-**

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri : Sıkı gözenekli, rafine bir hamur.

Hamur Rengi : 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 22.1 cm
Genişlik: 7.9 cm
Derinlik: 4.5 cm

Yapım Tekniği : Kalıp yapımı

Tanım : Figürinin omuz hizasından ayaklarına kadar olan kısmı ve sol kolu korunmuştur. Çok sayıda kırık parçalar halinde bulunan eser restore edilmiştir. Figürinin gövdesinin sol göğüs altında, belin sağ altında ve sırt bölümlerinde eksik parçalar vardır. Gövdenin ön tarafındaki eksik parçalardan ilki, sol göğüs altından bele kadar devam eden parça olup; ikincisi ise belin sağ altından başlayarak dizlere kadar inen "L" biçimli parçadır. Gövdenin arka tarafında ise, sağ kolun tamamı, sol omuz kısmından küçük bir alan ve gövdenin üst ortası eksiktir. Ayrıca arka tarafta dizin arkasına gelen kısımda küçük, yuvarlak biçiminde bir parça eksiktir. Figürin ağırlığını sol bacağının üzerine vermiş ve sağ bacağını dizinden hafifçe bükmüş vaziyette dururken sol eli ile belini tutmaktadır. Figürinin üzerindeki giysi "V" yakalı bir khiton olup göğüs altından ince bir kuşakla bağlanmıştır. Khitonun gövdenin sağ altında oluşturduğu transparanlıkta sağ alt bacak görülmektedir. Elbise kıvrımları birbirine paralel dik inen sık şeritler biçimindedir. Ayrıca kıvrımlar, göğüs altından ayaklara doğru derinleşmektedir. Sağ alt bacak üzerinde elbise

kıvrımları sağa doğru verev biçimde gelmektedir. Figürinin sol omzuna atılmış olan khimation, sol kola dolanarak vücudun yanından dizlerin üzerine kadar inmektedir. Khimationun kıvrımları omuzda dikey inerken, kol üzerinde yatay ve verev biçimde gelmektedir. Figürinin arka tarafı işlenmemiş olup çentikler atılmıştır. Yüzeyde hafif aşınmalar dışında beyaz astar izleri görülmektedir.

Benzer Örnekler **:** Furtwängler 1887, lev. CVI; Winter 1903b, lev. 70 fig. 1,5, lev. 71 fig. 2; Breccia 1930, lev. IV fig. 5, lev. VII fig. 5; Boehlau- Schefold 1942, lev. 9 fig. 6; Mollard-Besques 1992, lev. 18 fig. d; Burn-Higgins 2001, lev. 114 fig. 2705.

Tarih **:** İÖ geç. 4. yüzyıl - İÖ erken 3. yüzyıl

Katalog No : **5 (Levha 5)**
Erkek başı

Buluntu Kodu : PDS. 30.08.08.KA.KBK.I.42

Buluntu Yeri : Karakol binası, kuzey açması, dolgu toprak

Hamur Özellikleri : Az mika ve kireç katkılı, sıkı hamurlu

Hamur Rengi : 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 4.9 cm
Genişlik: 2.5 cm
Derinlik: 2.6cm

Yapım Tekniği : Masif, elde üretim

Tanım : Figürinin başı ve boynu korunmuştur. Başın tepesi yuvarlak, yüz kareye yakındır. Çene, hafif yukarı kalkıktır. Saç, kaş ve göz çukurları görülmemektedir. Burun yüze göre yukarda, büyük ve küt bir biçimde yapılmıştır. Ağız oyuntusu işlenmemiştir. Kulaklar aynı hizada değildir. Sol kulak sağ kulağa göre daha aşağıdadır. Sol kulak, burnun uç hizasından başlayarak çenenin hizasında bitmekte; sağ kulak ise burnun başlangıç hizasından başlayarak burnun bittiği hizada sonlanmaktadır. Boyunda aşınma ve yer yer kalker tabakası görülmektedir.

Benzer Örnekler : Boardman 1967, lev. 75 fig. 52-53; Işık 1990, lev. 2 fig. 4-7, lev. 3 fig. 1-2.

Tarih : İÖ geç 8. yüzyıl - İÖ 7. yüzyılın ilk yarısı

Katalog No : **6 (Levha 5)**
Ayakta duran giysili erkek gövde parçası

Buluntu Kodu : -

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri : Bol ve ince mika katkılı

Hamur Rengi : 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 16.1 cm
Genişlik: 5.4cm
Derinlik: 3.3 cm

Yapım Tekniği : Kalıp yapımı

Tanım : Figürinin sol kolu dışında göğüs üstünden ayaklara kadar olan bölümü korunmuştur. Figürin üç parça halinde bulunmuş ve restore edilmiştir. Gövdenin ön kısmı, göğüs altından başlayarak dizlere kadar ortadan dikey iki parça olarak kırılmıştır. Bu parçaların arka tarafı korunmamıştır. Dizlerden başlayarak ayaklara kadar devam eden üçüncü parça ise önlü arkalı tek parça kırıktır. Ayakta betimlenmiş figürün, yumru biçimindeki sağ eli ile kolu vücuda bitişik yapılmıştır. Vücut yukardan aşağıya doğru daralır. Khiton giymekte olan figürinin üzerinde ayrıca khimation görülmektedir. Sol omuz hizasından gövdenin sağına doğru verev biçiminde atılan khimation, gövdenin solundan tomar halinde dikey kıvrımlarla dize kadar inmektedir. Sağ dizin üzerinden ise khitonun dikey kıvrımlar yaparak indiği belli belirsiz görülmektedir. Gövdenin iç ve dış yüzeyinde aşınma ve korozyon görülmektedir.

Benzer Örnekler : Heuzey 1883, lev. 12 fig. 4; Kekulé 1884, fig. 35; Perrot-Chipiez 1885, fig. 69; Boehlau 1898, lev. XIV, fig. 7; Huish 1900, fig. 19; Winter 1903a, lev. 42 fig. 5, lev.105 fig 2; Mendel 1908, fig. 11; Blinkenberg 1931, lev. 95 fig. 2103; Poulsen 1949, fig.1; Webster 1950, fig. 17b; Richter 1953,

lev. 51 fig. d; Mollard-Besques 1954, fig. B200-B201; Rohde 1968, fig. 5a; Sinn 1977, lev. 18 Kat. No. 50; Landolfi 1985, lev X fig. c; Geniére 1992, lev. III fig. S1-3.

Tarih **:** İÖ 550-510

Katalog No : **7 (Levha 6)**
Kadın protomu

Buluntu Kodu : **-**

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri : Sıkı gözenekli ve ince mika katkılı

Hamur Rengi : 5 YR 4/4 kırmızımsı kahve

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 12.9 cm.
Gövde genişliği: 10.5 cm
Başın genişliği: 7.8 cm
Asma deliği çapı: 0.3 cm

Yapım Tekniği : Tek kalıp yapımı, arkası boş.

Tanım : Figürinin başı, boynu, sağ omzu ve sağ göğsün üstü korunmuştur. Restorasyonu yapılan figürin, alnın ortasından iki kırık ile üç parçaya ayrılmıştır. Saç ve omuzdaki kırıklar ile birlikte figürinde toplam beş alanda kırık görülmektedir. İlki, başın tepesinden başlayarak, alnın ortasından inip, burnun hizasından sol kulak memesine kadar devam etmektedir. Birinci kırıkla aynı noktadan başlayan diğer kırık alnın ortasından geçerek sağ kaş hizasında devam ederek duvara yaslanan sağ kenarda sonlanmaktadır. Bir diğer kırık alnın üst sınırı hizasında sol arkadan başlayıp verev biçiminde kulağın ortasından geçerek boyun başlangıcında sonlanmaktadır. Başka bir kırık ise sağ tarafta dilimli saçın bittiği alt kenardan başlayarak yatay biçimde enseye kadar devam etmekte, bu noktadan sonra sağ omuzu içine alacak şekilde verev biçiminde inmektedir. Yapıtta görülen son kırık ense noktasından başlayıp boynun gövdeyle birleştiği sınırı takip ettikten sonra sol göz hizasında aşağı doğru inerek sonlanmaktadır. Başındaki stephanenin sol yarısı, sol

omuzunun hemen hemen tamamı ve sağ kulağı koparak kaybolmuştur. Figürine genel olarak bakıldığında belirgin kırıklar dışında, özellikle başın sağ tarafındaki saçlarda ve sağ omuzda aşınmalar görülmektedir. Figürinin stephanesinin üzerinde, burun hizasının çok az sağında kalan ve dik inen bir delik bulunmaktadır. Stephane takmakta olan figürinde iki ayrı saç şekli görülmektedir. Birincisi, alnı yarım halka biçimde çerçeveleyip kulakları açıkta bırakacak şekilde arkaya doğru devam eden, birbirine paralel, sık ve dalgalı saç şeklidir. İkinci şekilde ise saçlar, başın her iki tarafında, yatay dilimler biçiminde kulakların arkasından geçerek omuza kadar iner. Yüz "U" şeklinde, etli ve dolgundur. Alını düz ve dardır. Kaşlar yay biçiminde ve belli belirsiz görünmektedir. Badem biçimindeki gözler oldukça iri verilmiştir. Göz bebekleri ve göz pınarları belirtilmemiştir. Burun kemersiz ve düz bir şekilde inmektedir. Geniş verilen burun kanatları etli değildir ve burun delikleri işlenmemiştir. Cepheden bakıldığında burun yüze yapışık şekilde iken, profilden bakıldığında, burnun kalkık olduğu görülmektedir. Burnun ucu ile üst dudak arası dardır. Hafif aralık verilen dudaklar kısa ve dolgundur. Belirgin ve yuvarlak verilen çene, yüzle orantılıdır. Sol kulağın sadece kulak memesi korunmuştur. Boyun kısa ve kalındır. Sağ göğsün üst kısmında üç dairesel kıvrım görülmektedir.

Benzer Örnekler **:** Blinkenberg 1931, lev. 98 fig. 2154; Robinson 1933, lev. 9 fig. 36-37; Goldman 1940, 464, fig. 156-157; Payne 1940, lev. 96 fig. 115; Richter 1949, fig. 119, fig. 140-141; Robinson 1952, lev. 6 fig. 7, lev. 7 fig. 11, lev. 9 fig. 17; Stillwell 1952, lev. 18 fig. XII,10-XII,14; Sommaire 1956, 5 fig. 1; Charbonneaux-Martin-Villard 1968, 263 fig. 305; Chesterman 1974, 33 fig. 18-19.

Tarih **:** İÖ 6. yüzyıl ortaları

Katalog No : **8 (Levha 7)**
Protom parçası

Buluntu Kodu : **-**

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı,
kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri : Sıkı gözenekli,
az ve ince mika katkılı.

Hamur Rengi : 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 9.8 cm
Genişlik: 3.6 cm

Yapım Tekniği : Kalıp yapımı.

Tanım : Figürin üç parça kırık halinde ele geçmiş ve daha sonra restore edilmiştir. Kırıklardan birincisi, saç ile stephane arasında kalan kısımdadır. İkinci kırık ise, kulağı ortadan ikiye ayırmıştır. Protoma ait stephanenin sol başlangıç kısmı, sol kulak, başın sol tarafı ile saçın sol tarafının bir bölümü korunmuştur. Stephanenin korunan kısmı dik bir biçimde yükselmektedir. Saç şekli ise sol kulağın üzerine kadar inen, parça parça saç kütlelerinden oluşan, dalgalı bir bukle biçimindedir. Kulak cepheden gösterilmiştir.

Benzer Örnekler : Robinson 1931, lev. 11 fig. 63, 65, lev. 14 fig. 93-94; Higgins 1954, lev. 147 fig. 1071-1073.

Tarih : İÖ 5. yüzyıl (?)

Katalog No **: 9 (Levha 7)**
Protom parçası

Buluntu Kodu **: -**

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı,
kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri **:** Sıkı gözenekli,
az ve ince mika katkılı.

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 10.3 cm
Genişlik: 4.6 cm

Yapım Tekniği **:** Tek kalıp yapımı, arkası boş.

Tanım **:** Figürinin sağ omuzu ve sağ kolun dirseğe kadar olan kısmı korunmuştur. Sağ kenarda omuzu ve kolu çevreleyen bir çerçeve vardır.

Benzer Örnekler **:** Kekulé 1884, 29 fig. 67; Winter 1903a, lev. 249 fig. 3, lev. 251 fig. 2; Blinkenberg 1931, lev. 146 fig. 3110, lev. 147 fig. 3119, lev. 148 fig. 3141; Chryssanthaki-Nagle 2006, 8 fig. 4-5.

Tarih **: -**

Katalog No : **10 (Levha 8)**
Süvari

Envanter No : PDS.07/001

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, batı açma, seviye IIA

Hamur Özellikleri : -

Hamur Rengi : -

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 7.2 cm
Gövde genişliği: 2.1 cm
Derinlik: 2.7 cm

Yapım Tekniği : Masif, elde üretim.

Tanım : Figürinin başının tamamı, sağ kolunun bir kısmı ve kalçayla birlikte gövdesi korunmuştur. Sol kol tamamen koparak kaybolmuştur. Vücut dimdik inmekte, kalça kısmı hafif çıkıntı yapmaktadır ve bu çıkıntının altı koparak kaybolmuştur. Başın tepesi yuvarlak, yüz hafif yukarı bakmaktadır. Burun geniş ve küttür. Çenesi uzun ve öne doğru çıkıntılıdır. Korunan sağ kolu yana ve yukarıya kaldırmıştır. Sol göz üzerinde siyah ve beyaz renkli tortular görülmektedir.

Benzer Örnekler : Haynes 1952, fig. 1-2; Higgins 1954, lev. 51 fig. 301; Szabó 1994, fig. 17.

Tarih : İÖ 6. yüzyıl

Katalog No **: 11 (Levha 8)**
At başı ve boynu

Buluntu Kodu **:** PDS.05.09.07.KA.IV

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı, 4 nolu çukur

Hamur Özellikleri **:** Kaba hamurlu, sıkı gözenekli ve az taşçık katkılı.

Hamur Rengi **:** 10 YR 6/2 hafif kahverengimsi gri

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 6.1 cm
Derinlik: 4 cm

Yapım Tekniği **:** Masif, elde üretim.

Tanım **:** Figürinin başının ve boynunun bir bölümü korunmuştur. Başın ucu koparak kaybolmuştur. Başın korunan kısmı ise silindirik formdadır. Yüz detayları ve kulakları belirtilmemiştir. Profilden bakıldığında alnın üstünde stilize biçimde üçgenimsi bir formda dik ve sivri betimlenen yele, atın korunan boynunun üstünden daralarak devam etmektedir. Cepheden bakıldığında ise alnın üstündeki stilize yelenin, küt ve iki ucu aşağı bakan bir at nalına benzer formda olduğu görülmektedir. Başta siyah lekeler görülmektedir.

Benzer Örnekler **:** Ure 1934, lev. XV fig. 101B 38-39**;** Higgins 1954, lev. 51 fig. 301; Szabó 1994, fig. 5.

Tarih **:** İÖ 6. yüzyıl

Katalog No : **12 (Levha 9)**
At başı
BuluntuKodu : PDS.26.08.08.KA.M4.B.1
Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, mekan 4
Hamur Özellikleri : Çok az ince mika katkılı kaliteli bir hamur yapısı.
Hamur Rengi : 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Firnis Rengi : 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 2.3 cm
Genişlik: 2.9 cm
Derinlik: 4.5 cm
Yapım Tekniği : Çift kalıp yapımı
Tanım : Figürinin başı korunmuştur. Başın altındaki ve yelenin sol kısmındaki eksikler dışında figürinin korunan kısmı tamdır. Baş yassı ve yeleden ağıza doğru daralan bir profile sahiptir. Atın yelesi birbirine paralel verev dilimler şeklinde işlenmiştir. Yelenin ardından koşum takımının ilk bandı belirtilmiştir. Gözler koşum takımının iki bandı arasında, verev ve çekik biçimdedir. Ağız hafif aralık bırakılmıştır. Başın sağında koşum takımına ait bantların birleşim yerlerinde disk biçimli iki bağlantı noktası görülmektedir. Başın tümü kırmızı firnisle boyanmıştır.
Benzer Örnekler : Sarre 1923, fig. 54; Rostovzeff 1935, fig. 6,7; Ingen 1939, fig. 244.
Tarih : Hellenistik Dönem

Katalog No : **13 (Levha 10)**
Kuş

Buluntu Kodu : **-**

Buluntu Yeri : Sivriçam Tepesi, Tümülüs

Hamur Özellikleri : Bol mikalı, kireç ve taşçık katkılı, kaba bir hamur yapısı.

Hamur Rengi : 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 5.5 cm
Genişlik: 5.4 cm
Derinlik: 12 cm

Yapım Tekniği : Masif, elde üretim

Tanım : Figürinin gövdesi, kanatları ve kuyruğunun küçük bir bölümü korunmuştur. Başı ve ayakları koparak kaybolmuştur. Boynu kalın, gövdesi tombuldur. Boynun her iki yanında karşılıklı birer oyuk bulunmaktadır. Göğüste 0.6 cm aralıklar ile gövde altına kadar inen dört oyuk yapılmıştır. Göğüste gövde altına doğru yapılmış dördündü oyuğun yarısı görülmektedir. Kanatlar, boyundan başlayarak kapalı bir biçimde sırtta birleşmektedir. Kanatların birleştiği ve gövdenin sonlandığı noktada kuşun gövdesini yatay biçimde kesen bir yiv vardır. Gövde altında oval biçimde bir açıklık vardır ve bu açıklığın yüzeyi pürüzlüdür.

Benzer Örnekler : Blinkenberg 1931, lev. 78 fig. 1841-1842, lev. 79 fig. 1844, 1846, 1848, 1850, 1856; Schmidt 1968, lev. 112; Fourrier 1999, fig. 27.

Tarih : Arkaik Dönem

Katalog No **: 14 (Levha 11)**
El ve gövde parçası

Buluntu Kodu **:** PDS.14.08.07.YB.M1I

Buluntu Yeri **:** Yönetisi Binası, I nolu oda, seviye I

Hamur Özellikleri **:** Bol ve iri mikalı, az kireç ve küçük taşçık katkılı, kaba hamurlu

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 5 cm
Elin genişliği: 5.3 cm
Parçanın genişliği: 8.4 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürinin başparmak açıkta kalacak biçimde yumru yapılmış sağ eli ve başparmağın yanında gövdeye ait küçük bir alan korunmuştur.

Benzer Örnekler **:** Blinkenberg 1931, lev 65 fig. 1585-1586, 1611; Karageorghis 2000, fig. 173-180; Özhanlı 2004, lev. 10 fig. 4-5; Berges 2006, lev. 97 fig. 1-2.

Tarih **:** -

Katalog No **: 15 (Levha 11)**
Yüz parçası

Buluntu Kodu **: -**

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı, kaçak kazı çukuru

Hamur Özellikleri **:** Sıkı gözenekli

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 4.1 cm
Genişlik: 3.4 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürin parçasının burunu, sol yanağının tümü, sağ yanağının yarısı, ağzı ve çene kısmı korunmuştur. Üst dudağın ortası ile burnun ucu arasında boşluk yoktur. Çene geniştir. Parçanın yüzeyinde yer yer kalker tabakaları görülmektedir.

Benzer Örnekler **:** Blinkenberg 1931, lev. 107 fig. 2300Ba; Goldman 1940, 465 fig. 156-157; Higgins 1954, lev. 120 fig. 856; Higgins 1967, lev. 24 fig. E.

Tarih **:** İÖ 5. yüzyıl

Katalog No **: 16 (Levha 11)**
Yüz parçası

Buluntu Kodu **:** PDS.05.09.07.KA.I

Buluntu Yeri **:** Athena Kutsal Alanı, 1 nolu çukur

Hamur Özellikleri **:** Sıkı gözenekli

Hamur Rengi **:** 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı

Ölçüleri **:** ***Korunan yükseklik:*** 4 cm
Genişlik: 3.5 cm

Yapım Tekniği **:** Kalıp yapımı

Tanım **:** Figürinin sağ yanağı, dudaklarının bir bölümü ve çenesi korunmuştur. Korunan sağ yanak üzerinde, burun bölgesinde ve dudaklarda çok fazla aşınma vardır.

Benzer Örnekler **: -**

Tarih **: -**

Katalog No : **17 (Levha 11)**
Minyatür altar modeli (?) parçası

Buluntu Kodu : PDS.25.08.08.KA.VIII

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, seviye 8

Hamur Özellikleri : Az mika katkılı ve sıkı gözenekli

Hamur Rengi : 7.5 YR 8/3 pembe

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 9.4 cm
Genişlik: 8 cm
Derinlik: 2 cm

Yapım Tekniği : Kalıp yapımı

Tanım : Korunan kısımda dikdörtgen bir boşluğun her iki yanında stylobat üzerine yerleştirilmiş kaideli iki sütun görülmektedir. Sütun kaidelerinin altlıkları iki torus biçimindedir. Soldaki sütuna ait başlık tamamen koparak kaybolmuş, sağdaki sütuna ait başlığın ise küçük bir kısmı korunmuştur. Sütunlar yivsizdir.

Benzer Örnekler : Ingen 1939, lev. XXVI fig. 179-180; Goldman 1950, 252 fig. 537; Mrogenda 1996, lev. 3 fig. 99/15.

Tarih : -

Katalog No : **18 (Levha 11)**
Minyatür sütun parçası

Buluntu Kodu : PDS.23.08.08.KA.VII

Buluntu Yeri : Athena Kutsal Alanı, seviye 7

Hamur Özellikleri : Az mika katkılı ve sıkı gözenekli

Hamur Rengi : 7.5 YR 8/3 pembe

Ölçüleri : ***Korunan yükseklik:*** 6.7 cm
Genişlik:1.5 cm
Derinlik:1.7 cm

Yapım Tekniği : Kalıp yapımı

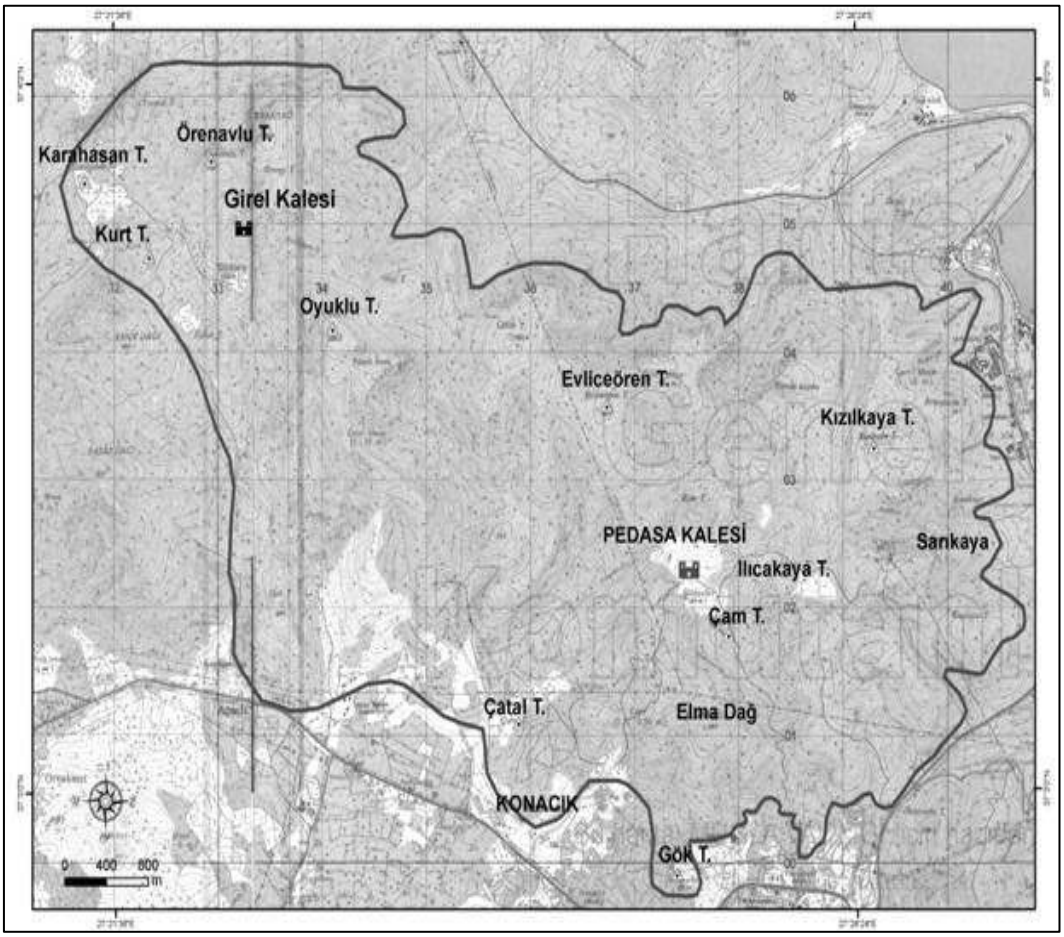
Tanım : Sütunun alt tarafı ve başlığı korunmamıştır. Sütun yivsizdir.

Benzer Örnekler : Ingen 1939, lev. XXVI fig. 179-180; Goldman 1950, 252 fig. 537; Mrogenda 1996, lev. 3 fig. 99/15.

Tarih : -

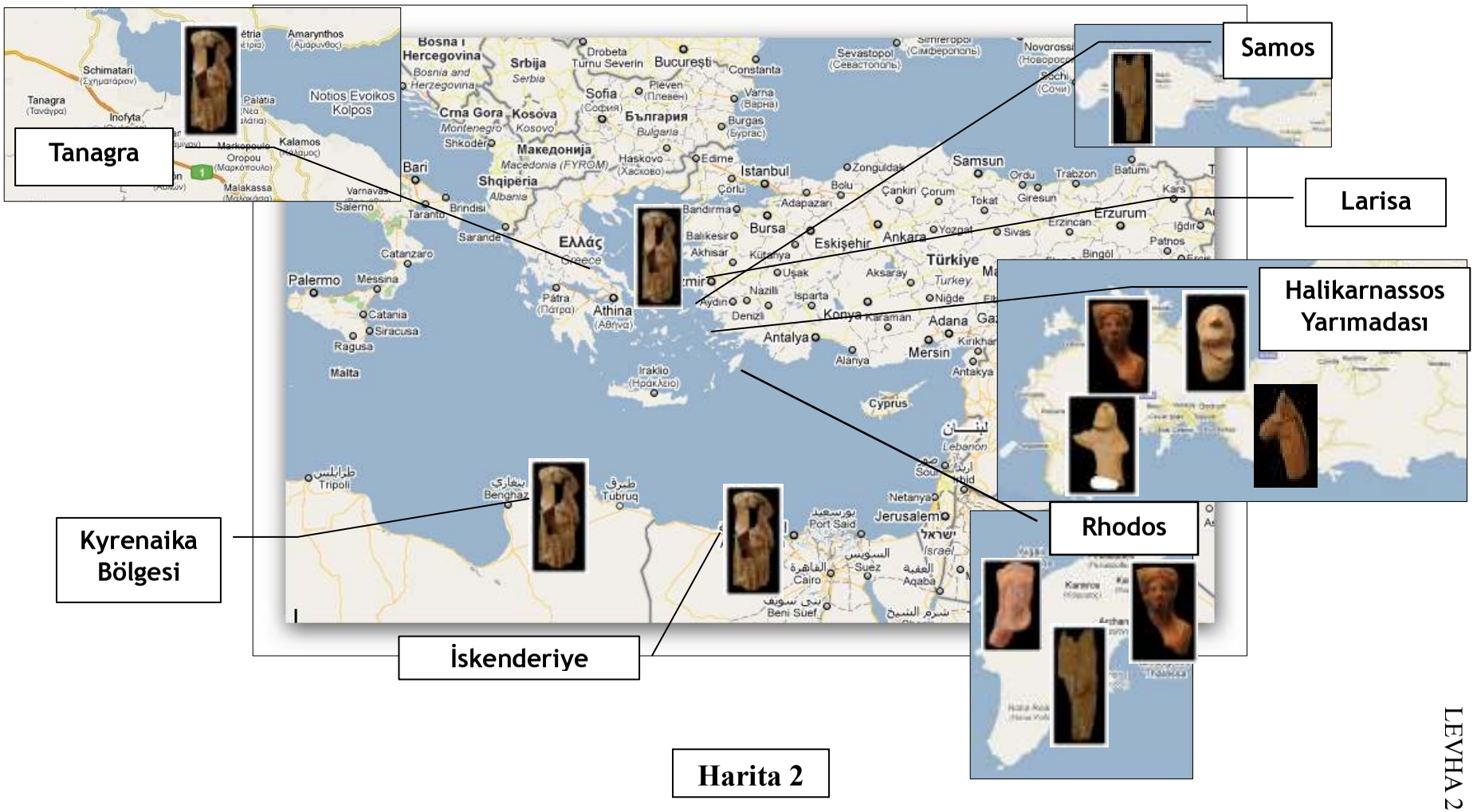
LEVHALAR

LEVHA I

Harita 1

PEDASA BULUNTUSU PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLER İLE PARALEL BELLİ BAŞLI FİGÜRİNLERİN ELE GEÇTİĞİ MERKEZLER

Harita 2

LEVHA 2

Kat. No. 1

Kat. No. 2

Kat. No. 3

Kat. No. 4

Kat. No. 5

Kat. No. 6

Kat. No. 7

Kat. No. 8

Kat. No. 9

Kat. No. 10

Kat. No. 11

Kat. No. 12

Kat. No. 13

Kat. No. 14

Kat. No. 15

Kat. No. 16

Kat. No. 17

Kat. No. 18

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

Resim 12

Resim 13

Resim 14

Resim 15-16

Resim 17

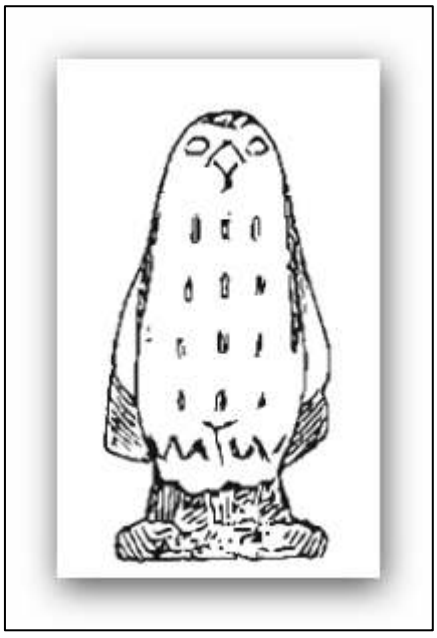
Resim 18

Resim 19

Resim 20

Resim 21

Resim 22

Resim 23-24

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı **:** Özgün (ALPDOĞAN) KASAR

Doğum Yeri **:** Nazilli

Doğum Yılı **:** 1982

Medeni Hali **:** Evli

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise **1996-1999** **:** Manisa Lisesi

Lisans **2001-2006** **:** Ege Üniversitesi

Yabancı Dil **:** İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2002-2003 **:** Klazomenai Kazısı (Stajyer öğrenci)

2006-2007 **:** Aigai Kazısı (Arkeolog)

2007-2009 **:** Sualtı Arkeoloji Enstitüsü/Bodrum (Arkeolog-Çizimci)